

Κατευθυντήριες Οδηγίες

Για την ενίσχυση της επικοινωνίας μεταξύ των υπηρεσιών
αντιμετώπισης περιστατικών Έμφυλης Βίας (ΕΒ) και των
γυναικών από τις κοινότητες

&

για τη δημιουργία κοινοτικού μηχανισμού παραπομπών
περιστατικών ΕΒ, από και για γυναίκες
προσφύγισες/μετανάστριες

Νοέμβριος 2020

MINISTRY OF LABOUR AND SOCIAL AFFAIRS
GENERAL SECRETARIAT
FOR FAMILY POLICY AND
GENDER EQUALITY

ΚΕΘΙ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΣΕΜΑΤΑ (GEMATA)

This Project is co-funded by the Rights, Equality and Citizenship Programme of the European Union
The content of this document represents the views of the author only and is his/her sole responsibility.
The European Commission does not accept any responsibility for use that may be made of the information it contains.

Πίνακας Περιεχομένων

Συντελεστές	3
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ	4
1. Εισαγωγή.....	5
Οι διακρίσεις ως εμπόδιο για την πρόσβαση στις υπηρεσίες	6
Δημιουργώντας έναν κοινοτικό μηχανισμό αναφοράς περιστατικών ΕΒ	6
2. Στόχος	7
3. Μεθοδολογία.....	8
Εντοπισμός των γυναικών που αναλαμβάνουν το ρόλο του Προσώπου Αναφοράς (ΠΑ) ..	8
Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης (ΟΕΣ/ FGD)	8
Σεμινάριο Επιμόρφωσης	9
Follow up Συναντήσεις.....	9
Μέτρα για τον COVID-19	10
4. Διαδικασία/Ευρήματα	10
Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης	10
Σεμινάρια Επιμόρφωσης	12
Follow up Συναντήσεις.....	14
5. Αντίκτυπος της διαδικασίας στις γυναίκες και στις κοινότητές τους.....	14
6. Συστάσεις	15
Α. Διευκόλυνση της συμμετοχής των γυναικών	15
α. Εισιτήρια μετακίνησης	15
β. Καθιέρωση τακτικής επικοινωνίας με τις γυναίκες	16
γ. Δημιουργική απασχόληση παιδιών	17
δ. Ένας χώρος σχεδιασμένος για γυναίκες	19
Β. Η σημασία του γυναικείου προσωπικού	20
Γ. Πολιτισμική εξοικείωση	20
Δ. Διαθεσιμότητα υπηρεσιών αντιμετώπισης περιστατικών έμφυλης βίας για άμεσες παραπομπές	21
Ε. Γνωριμία και σύνδεση των γυναικών – προσώπων αναφοράς της κοινότητας με παρόχους υπηρεσιών.....	21
ΣΤ. Εκπαίδευση του προσωπικού που συμμετέχει στη διαδικασία	22
Η. Καθορισμός ορίων και διαχείριση προσδοκιών	24
Θ. Πραγματοποιώντας συναντήσεις με γυναίκες προσφύγισσες/μετανάστριες	24
α. Χρήση γλώσσας / ορολογίας.....	24
β. Διαχείριση αποκάλυψης περιστατικών έμφυλης βίας	25

γ. Επίγνωση της δυναμικής και του μεγέθους της ομάδας.....	26
Ι. Προσεγγίζοντας γυναίκες από την κοινότητα	27
Κ. Ενδυνάμωση και Ένταξη.....	28
Λ. Προβληματισμοί Εξ αποστάσεως Συναντήσεων.....	30
7. Συμπέρασμα	30
8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	33
1. Έγγραφο ΤοR	33
2. Ενημερωτική συνάντηση	35
3. Οδηγός Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης	37

Συντελεστές

Εταίροι του Έργου: Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα (ΚΓΜΕ Διοτίμα, επικεφαλής εταίρος), Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ), Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)

Μη χρηματοοικονομικοί εταίροι: Behshid-Agisra Γερμανία, Alliance for Protection from Gender-based Violence (APGBV) Βουλγαρία, Forum Réfugiés-Cosi (FRC) Γαλλία, Centro Psic Ethnopsychology Center Κοινωνικές Υπηρεσίες του Δήμου του Παλέρμου Ιταλία

Εκδότης: International Rescue Committee (IRC) Hellas

Συντάκτες: Esraa Awad, Mallaury Cervellera, Τζένη Κουντούρη Τσιάμη

Ευχαριστίες: Ευχαριστούμε θερμά όλες τις προσφύγισσες/μετανάστριες που συμμετείχαν στις δραστηριότητες για τη δημιουργία ενός κοινοτικού μηχανισμού αναφοράς περιστατικών Έμφυλης Βίας και για τη δέσμευσή τους να γίνουν κοινοτικά πρόσωπα αναφοράς για γυναίκες και κορίτσια, στο πλαίσιο του προγράμματος «SURVIVOR». Ο παρών οδηγός δεν θα είχε συνταχθεί χωρίς το θάρρος και την πολύτιμη συμβολή τους κατά τη διάρκεια των συναντήσεών μας που πραγματοποιήθηκαν στην Αθήνα, κατά την περίοδο Ιουλίου-Νοεμβρίου 2020. Ευχαριστούμε ιδιαίτερα το Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας (ΦΑΚ) για τη θερμή φιλοξενία των συναντήσεών μας.

Οικονομική Υποστήριξη:

Το παρόν Έργο συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δικαιώματα, Ισότητα και Ιθαγένεια της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Το περιεχόμενο αυτής της έκδοσης αποτυπώνει τις απόψεις των συντακτριών του μόνο και αποτελεί αποκλειστική τους ευθύνη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν αναλαμβάνει καμία ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών που περιέχει.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΚΓΜΕ Διοτίμα	Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα
ΛΔΚ	Λαϊκή Δημοκρατία του Κονγκό
ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση
ΦΑΚ Έρευνας	Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας
ΟΕΣ	Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης
ΠΑ	Πρόσωπο Αναφοράς (Focal Point)
ΕΒ /GBV	Έμφυλη Βία
ΓΓΟΠΙΦ	Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων
HIV	Ιός της Ανθρώπινης Ανοσοανεπάρκειας
IRC	International Rescue Committee
ΚΕΘΙ	Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας
ΛΟΑΤΚΙ	Λεσβία, Ομοφυλόφιλος/η, Αμφιφυλόφιλος/η, Τρανς και Intersex
ΜΕΠ	Μη Εδώδιμα Προϊόντα
(Δ) ΜΚΟ	(Διεθνής) Μη Κυβερνητική Οργάνωση
PEP (Post Exposure Prophylaxis)	Μέτρα Προφύλαξης μετά την Έκθεση
PFA (Psychological First Aid)	Πρώτες Βοήθειες Ψυχικής Υγείας
ΣΜΝ	Σεξουαλικά μεταδιδόμενα Νοσήματα
ΟΑ	Όροι Αναφοράς

1. Εισαγωγή

Ο παρών οδηγός συντάχθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «SURVIVOR: Ενίσχυση των υπηρεσιών προς γυναίκες προσφύγισσες και μετανάστριες επιζήσασες έμφυλης βίας» που χρηματοδοτήθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Δικαιοσύνης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και ξεκίνησε το 2018. Το έργο έφερε σε συνεργασία σημαντικούς φορείς στον τομέα της ισότητας των φύλων και της έμφυλης βίας (ΕΒ), συγκεκριμένα κρατικούς φορείς, όπως η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΟΠΙΦ), και το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ), την εθνική ΜΚΟ για θέματα έμφυλης βίας Κέντρο Γυναικείων Μελετών και Ερευνών Διοτίμα (ΚΓΜΕ Διοτίμα), και την International Rescue Committee (IRC) Hellas. Το SURVIVOR στοχεύει στην ενίσχυση της ικανότητας των υφιστάμενων υπηρεσιών αντιμετώπισης έμφυλης βίας στην Ελλάδα, ώστε να εντοπίζουν και να προσεγγίζουν επιζήσασες έμφυλης βίας από τον μεταναστευτικό/προσφυγικό πληθυσμό, καθώς και να αναγνωρίζουν τις ανάγκες τους και να ανταποκρίνονται σε αυτές. Συγκεκριμένα, οι βασικοί στόχοι του προγράμματος είναι 1) η ενίσχυση της ποιότητας και της προσβασιμότητας των υπηρεσιών για τις επιζήσασες έμφυλης βίας προσφύγισσες και μετανάστριες στην Ελλάδα και 2) η ενίσχυση της ανάπτυξης προγραμμάτων για την έμφυλη βία (ΕΒ) μέσω του διακρατικού διαλόγου και της ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών, πόρων και εργαλείων σχετικών με την έμφυλη βία στην Ελλάδα και στην Ευρώπη.

Στο πλαίσιο του SURVIVOR, τον Οκτώβριο του 2019, η IRC πραγματοποίησε επιμορφωτικά σεμινάρια ανάπτυξης δεξιοτήτων σε παρόχους υπηρεσιών ΕΒ στην Αθήνα και τη Βόρεια Ελλάδα, με θέμα «Επικοινωνία με τις Κοινότητες». Οι συμμετέχουσες/χροντες¹ επιμορφώθηκαν σχετικά με τους τρόπους με τους οποίους οι πάροχοι υπηρεσιών ΕΒ μπορούν να προσεγγίσουν και να δημιουργήσουν ισχυρότερες σχέσεις με την κοινότητα, αλλά και σχετικά με το πώς να εφαρμόσουν λειτουργικούς μηχανισμούς ανταπόκρισης. Η επιμόρφωση επικεντρώθηκε επίσης στον τρόπο εντοπισμού προσώπων αναφοράς ΕΒ που θα είναι υπεύθυνα για παραπομπές προστασίας, όπως για παράδειγμα, γυναίκες από τις κοινότητες προσφυγισσών/μεταναστριών. Κατά τη διάρκεια των επιμορφώσεων, και στις δύο τοποθεσίες, οι συμμετέχοντες οργανισμοί τόνισαν ότι αντιμετωπίζουν συχνά προκλήσεις στον εντοπισμό των γυναικών που θα μπορούσαν να αναλάβουν το ρόλο «ηγέτιδας της κοινότητας» και να γίνουν πρόσωπα αναφοράς. Επιπλέον, τόνισαν τη δυσκολία της πρακτικής εφαρμογής στο πεδίο των βημάτων για την προσέγγιση και άμεση εμπλοκή των προσφυγισσών/μεταναστριών.

¹ Πάροχοι υπηρεσιών που εργάζονται τόσο για κρατικούς όσο και για μη κρατικούς φορείς, π.χ. κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι, μαίες.

Οι διακρίσεις ως εμπόδιο για την πρόσβαση στις υπηρεσίες

Στις αστικές περιοχές, οι γυναίκες προσφύγισσες/μετανάστριες γίνονται ταυτόχρονα «αόρατες» και «υπερ-ορατές». «Υπερ-ορατές», επειδή συχνά βιώνουν παρενόχληση και κακοποίηση στο δημόσιο χώρο λόγω των εθνοτικών, φυλετικών και θρησκευτικών χαρακτηριστικών τους, δυσανάλογη σε σχέση με την παρενόχληση που βιώνουν λευκές γυναίκες, που «περνάνε» ως Ευρωπαίες. Παράλληλα, συχνά γίνονται «αόρατες» στα μάτια των παρόχων υπηρεσιών, είτε επειδή η επικοινωνία μαζί τους γίνεται κυρίως μέσω των ανδρών μελών της οικογένειας/της κοινότητας, είτε επειδή πολλές γυναίκες αποφεύγουν να βγουν έξω μόνες τους λόγω του φόβου της έμφυλης βίας, και του γεγονότος ότι δεν είναι από την Ελλάδα, το οποίο λειτουργεί σωρευτικά στη διάκριση. Παρά τη σημαντική ανάγκη για προστασία και περαιτέρω υποστήριξη, οι υπηρεσίες συχνά δεν «φτάνουν» τις προσφύγισσες/μετανάστριες, όπως ανέφεραν οι συμμετέχουσες/οντες πάροχοι υπηρεσιών στις επιμορφώσεις που πραγματοποιήθηκαν. Το σύστημα παροχής υπηρεσιών αφήνει επανειλημμένα πίσω τις γυναίκες προσφύγισσες/μετανάστριες.

Δημιουργώντας έναν κοινοτικό μηχανισμό αναφοράς περιστατικών ΕΒ

Για να απευθύνει τη δυσκολία εντοπισμού κοινοτικών προσώπων αναφοράς, δηλαδή γυναικών από τις προσφυγικές/ μεταναστευτικές κοινότητες, και να οικοδομήσει ισχυρούς μηχανισμούς επικοινωνίας και ανατροφοδότησης, η IRC ξεκίνησε τη δημιουργία ενός κοινοτικού μηχανισμού αναφοράς περιστατικών με και για γυναίκες και κορίτσια. Αυτή η πιλοτική δραστηριότητα ξεκίνησε με τον εντοπισμό προσφυγισσών/μεταναστριών από διαφορετικές κοινότητες για να λειτουργήσουν ως πρόσωπα αναφοράς ή υποστήριξης για περιστατικά ΕΒ. Η μεθοδολογία (που παρουσιάζεται λεπτομερώς στο Κεφάλαιο 3) περιλάμβανε ομάδες εστιασμένης συζήτησης, επιμορφώσεις και συμπληρωματικές συναντήσεις παρακολούθησης (follow up sessions) για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και της ικανότητας των γυναικών να είναι αποτελεσματικά πρόσωπα αναφοράς στις κοινότητές τους. Δεδομένου ότι αυτή η προσέγγιση είναι καινούρια και η διάρκεια των δραστηριοτήτων ήταν περιορισμένη, θα χρειαστεί πιο εκτεταμένη υλοποίηση αντίστοιχων δράσεων, για να δούμε μακροπρόθεσμα αποτελέσματα. Ας μην ξεχνάμε, ότι κάτι τέτοιο δεν εξαρτάται από ένα μόνο πιλοτικό πρόγραμμα, αλλά χρειάζεται βιώσιμους πόρους από τους φορείς, συμπεριλαμβανομένης της χρηματοδότησης και διάθεσης χρόνου, για να επανακτήσουν οι προσφύγισσες/μετανάστριες τις ψυχικές τους δυνάμεις, να αναλάβουν ηγετικούς ρόλους και να επέλθει, τελικά, μια αλλαγή.

Το παρόν έγγραφο είναι ένας οδηγός, για να βοηθήσει τους παρόχους υπηρεσιών ΕΒ να επαναλάβουν (συνολικά ή μερικώς) τη διαδικασία δημιουργίας ενός κοινοτικού μηχανισμού

παραπομπών και ενδυνάμωσης των προσφυγισσών/μεταναστριών προσώπων αναφοράς, στον αστικό ιστό. Αυτός ο οδηγός θα παρουσιάσει όλη τη διαδικασία που ακολουθήθηκε και τα αποτελέσματά της, συμπεριλαμβανομένων των διδαγμάτων και των βέλτιστων πρακτικών για τον εντοπισμό, την προσέγγιση και τη συνεργασία με τις γυναίκες – πρόσωπα αναφοράς από την κοινότητα.

2. Στόχος

Αυτός ο οδηγός έχει σχεδιαστεί για παρόχους υπηρεσιών ΕΒ, οι οποίοι εργάζονται τόσο σε κυβερνητικούς όσο και σε μη κυβερνητικούς οργανισμούς στον τομέα της γυναικείας προστασίας και ενδυνάμωσης ή/και είναι υπεύθυνοι για την παροχή φροντίδας και υποστήριξης σε προσφύγισσες και μετανάστριες επιζήσασες έμφυλης βίας. Έχει επίσης σχεδιαστεί για μετανάστριες/προσφύγισσες που επιθυμούν να γίνουν πρόσωπα αναφοράς για γυναίκες και κορίτσια στις κοινότητές τους, ανεξάρτητα από την υποστήριξη των ΜΚΟ. Για να διευκολυνθεί η προσβασιμότητα στις πληροφορίες, ο παρών οδηγός είναι διαθέσιμος στα Αγγλικά, Αραβικά, Φαρσί, Γαλλικά και Ελληνικά.

Οι κύριοι στόχοι του οδηγού είναι:

- Η περιγραφή βήμα προς βήμα της διαδικασίας δημιουργίας ενός κοινοτικού μηχανισμού αναφοράς περιστατικών ΕΒ με επικεφαλής γυναίκες, συμπεριλαμβανομένης της παροχής των εργαλείων που αναπτύχθηκαν και χρησιμοποιήθηκαν σε διαφορετικά στάδια (στο κεφάλαιο 8, Παραρτήματα). Με το μοίρασμα των παραπάνω, οι πάροχοι υπηρεσιών και οι γυναίκες από την κοινότητα θα έχουν στη διάθεσή τους εργαλεία για να ενισχύσουν τη συμμετοχή των γυναικών από τις κοινότητες προσφύγων/μεταναστών.
- Η ανάδειξη των αναγκών των ίδιων των γυναικών. Ο οδηγός έχει δημιουργηθεί με σκοπό να καθοδηγείται από και να ενισχύει τις φωνές των προσφυγισσών/μεταναστριών που συμμετείχαν στις συναντήσεις. Στόχος του είναι η βελτίωση της γνώσης σχετικά με τις συγκεκριμένες ανάγκες και κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες προσφύγισσες/μετανάστριες και σχετικά με τις προκλήσεις που αφορούν την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες και την παροχή βοήθειας σε άλλες γυναίκες. Επιπλέον, στο παρόν έγγραφο ενσωματώνονται οι προτάσεις των συμμετεχουσών για την ενδυνάμωση των προσφυγισσών/μεταναστριών των κοινοτήτων τους.
- Η παροχή βέλτιστων πρακτικών και διδαγμάτων που αντλήθηκαν από τη γνώση των γυναικών συμμετεχουσών και την εμπειρία που αποκτήθηκε από όλες τις δραστηριότητες.

3. Μεθοδολογία

Η IRC χρησιμοποίησε μικτές μεθόδους για τον εντοπισμό των γυναικών προσώπων αναφοράς (ΠΑ) και για την πιλοτική εφαρμογή των δραστηριοτήτων. Αυτές οι μέθοδοι, που θα εξηγηθούν περαιτέρω, περιλάμβαναν ομάδες εστιασμένης συζήτησης (ΟΕΣ/ FGDs), επιμορφωτικά σεμινάρια και συμπληρωματικές, follow up συναντήσεις.

Εντοπισμός των γυναικών που αναλαμβάνουν το ρόλο του Προσώπου Αναφοράς (ΠΑ)

Αυτή η πιλοτική δραστηριότητα ξεκίνησε με τον εντοπισμό των γυναικών που έχουν τη δυνατότητα να γίνουν πρόσωπα αναφοράς. Σχεδιάστηκε ένα Έγγραφο Όρων Αναφοράς (ToR), με στόχο να περιγράψει τις βασικές απαιτήσεις, ευθύνες και δραστηριότητες των γυναικών που θα επιθυμούσαν μελλοντικά να γίνουν πρόσωπα αναφοράς της κοινότητας (βλ. Παράρτημα 1 Έγγραφο ToR, Όροι Αναφοράς). Το Έγγραφο μεταφράστηκε στα Γαλλικά, τα Φαρσί και τα Αραβικά και διανεμήθηκε σε οργανισμούς που εργάζονται στον τομέα της προστασίας των γυναικών, παρέχοντας υπηρεσίες ΕΒ παράλληλα με τις υπηρεσίες ενδυνάμωσης. Οι οργανισμοί που ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση μοιράστηκαν με την IRC τα στοιχεία επικοινωνίας των γυναικών που επιθυμούσαν να συμμετάσχουν στις δραστηριότητες, κατόπιν συγκατάθεσής τους.

Το προσωπικό της IRC επικοινωνήσε με περισσότερες από 30 γυναίκες πιθανά πρόσωπα αναφοράς για μια ατομική ενημερωτική συνάντηση (βλ. Κεφάλαιο 8, Παράρτημα 2 Ενημερωτική Συνάντηση). Η ενημερωτική συνάντηση διήρκεσε περίπου 30 λεπτά - τα βήματα του έργου επεξηγήθηκαν λεπτομερώς και οι γυναίκες κλήθηκαν να **μοιραστούν το όραμά τους σχετικά με το ρόλο, το κίνητρό τους να συμμετάσχουν, τη διαθεσιμότητα και το βαθμό δέσμευσής τους για τους επόμενους μήνες**. Για την προώθηση της επιτυχίας του έργου, η συναίνεση και το όραμα των γυναικών ζητήθηκαν από την αρχή. Ο ρόλος ανατέθηκε σε γυναίκες που πληρούσαν τα κριτήρια². Συγκροτήθηκαν τρεις ομάδες: η γαλλόφωνη ομάδα³, η φαρσόφωνη ομάδα⁴, και η αραβόφωνη ομάδα⁵ - συνολικά 24 γυναίκες.

Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης (ΟΕΣ/ FGD)

Μετά την ενημερωτική συνάντηση, οι συμμετέχουσες προσκλήθηκαν σε ομάδες εστιασμένης συζήτησης (βλ. Κεφάλαιο 8, Παράρτημα 3 Οδηγός ομάδων εστιασμένης συζήτησης). Διεξήχθησαν τέσσερις ομάδες την περίοδο μεταξύ Ιουλίου και Αυγούστου 2020: δύο για τη γαλλόφωνη ομάδα που χωρίστηκε σε δύο υπο-ομάδες (λόγω των μέτρων περιορισμού κατά

² Διαθεσιμότητα, ενδιαφέρον, ηλικία > 18, καλό επίπεδο επικοινωνίας σε μία από τις τρεις γλώσσες

³ με δώδεκα γυναίκες από το Καμερούν και τη ΛΔΚ

⁴ ξεκίνησε με οκτώ γυναίκες από το Αφγανιστάν

⁵ ξεκίνησε με τέσσερις γυναίκες από τη Συρία, το Ιράκ και το Κουβέιτ

του COVID-19) και από μία για τη φαρσόφωνη και την αραβόφωνη ομάδα γυναικών. Κάθε ομάδα εστιασμένης συζήτησης είχε διάρκεια δύο ωρών.

Τα θέματα των συζητήσεων περιλάμβαναν την ασφάλεια των γυναικών και κοριτσιών στην αστική περιοχή της Αθήνας, τη διαθεσιμότητα και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών, την επίδραση της πανδημίας COVID-19 στην έμφυλη βία, το όραμα και τις ανάγκες ανάπτυξης ικανοτήτων και μάθησης από πλευράς των γυναικών που αναλαμβάνουν το ρόλο των κοινοτικών προσώπων αναφοράς. Οι γυναίκες συμφώνησαν για την προτιμώμενη μέθοδο της μεταξύ τους επικοινωνίας, που ήταν η εφαρμογή WhatsApp. Μετά τις συζητήσεις, δημιουργήθηκαν τρεις ομάδες WhatsApp για τις ομάδες Φαρσί, Αραβικών και Γαλλικών, για να διευκολυνθεί η επικοινωνία με τις γυναίκες σχετικά με τις επερχόμενες δραστηριότητες και για την αποστολή χρήσιμων πληροφοριών σχετικά με οργανώσεις και υπηρεσίες..

Σεμινάριο Επιμόρφωσης

Περίπου δύο εβδομάδες μετά από κάθε ομάδα εστιασμένης συζήτησης, οι τρεις ομάδες συμμετείχαν σε ένα ολοήμερο σεμινάριο επιμόρφωσης σχετικά με τις βασικές έννοιες της έμφυλης βίας και την «Επικοινωνία με επιζήσασες από την Κοινότητα». Στόχος του σεμιναρίου ήταν να εμπλουτίσει τις γνώσεις των γυναικών σχετικά με την έμφυλη βία και τις συνέπειες που έχει στις επιζήσασες, να μάθουν για τα δικαιώματα των γυναικών και των κοριτσιών στην Ελλάδα και να αναπτύξουν δεξιότητες για την υποστήριξη γυναικών και κοριτσιών στις κοινότητές τους. Τα σεμινάρια πραγματοποιήθηκαν σε εσωτερικούς χώρους παιδότοπων στην Αθήνα. Η συγκεκριμένη επιλογή προκρίθηκε ως ένας κατάλληλος χώρος, επειδή οι παιδότοποι παρέχουν ένα φιλικό περιβάλλον με ιδιωτικότητα (οι επιμορφώσεις πραγματοποιήθηκαν πρωινές ώρες, εκτός των ωρών κοινής λειτουργίας των παιδότοπων) και ταυτόχρονα ένα χώρο φιλικό προς τα παιδιά, καθώς οι περισσότερες από τις γυναίκες είναι μητέρες μωρών, μικρών και μεγαλύτερων παιδιών.

Follow up Συναντήσεις

Μετά τα σεμινάρια επιμόρφωσης, η ομάδα της IRC διοργάνωσε τρεις follow up συναντήσεις για κάθε ομάδα. Οι μεγαλύτερες ομάδες (Γαλλικά και Φαρσί) χωρίστηκαν σε μικρότερες ομάδες των τεσσάρων γυναικών σύμφωνα με τα μέτρα κατά της εξάπλωσης του COVID-19. Οι μικρότερες ομάδες επέτρεψαν στις συμμετέχουσες την ισότιμη κατανομή του χώρου, στις πιο επιφυλακτικές την ενεργότερη συμμετοχή, ενθάρρυναν την αλληλεπίδραση των γυναικών, τις ώθησαν να μοιραστούν και να συζητήσουν εμπειρίες και βελτίωσαν την ποιότητα της μάθησης. Οι follow up συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν στο Φεμινιστικό Αυτόνομο Κέντρο Έρευνας (FAC) στο κέντρο της Αθήνας. Οι γυναίκες εκτίμησαν το φιλικό και χαλαρό

περιβάλλον, το γεγονός ότι μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν όλους τους χώρους του FAC (συμπεριλαμβανομένης της κουζίνας, της αίθουσας προσευχής, της τραπεζαρίας), ότι μπορούσαν να ετοιμάσουν τσάι και να πάρουν σνακ και να αισθανθούν άνετα. Στόχοι των συναντήσεων αυτών ήταν η καθοδήγηση της ομάδας, η ανταλλαγή ιστοριών επιτυχίας και εμποδίων που αντιμετώπισαν, η εξοικείωση με τις υπηρεσίες, η υποστήριξη άλλων τομέων εκμάθησης δεξιοτήτων που ήθελαν να αναπτύξουν και η καταγραφή των αναγκών τους σε σχέση με τις παρεχόμενες από άλλες οργανώσεις υπηρεσίες, τόσο ως προσφύγισσες/μετανάστριες όσο και ως μέλη της κοινότητας που θέλουν να υποστηρίξουν επιζήσασες έμφυλης βίας στην κοινότητά τους.

Η πλειονότητα των γυναικών ήταν μητέρες. Λαμβάνοντάς αυτό υπόψη, η IRC παρείχε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης παιδιών για την απρόσκοπτη παρακολούθηση των γυναικών που συμμετείχαν. Επιπλέον, αναγνωρίζοντας ότι οι γυναίκες ενδέχεται να μην έχουν τα μέσα να συμμετάσχουν και να δεσμευτούν έναντι των δραστηριοτήτων, ειδικά κατά τη διάρκεια αυτής της νέας εποχής COVID-19, τους χορηγήσαμε βασικά μη εδωδιμα είδη (NFIs), εισιτήρια για να διευκολύνουμε τη μετακίνησή τους από και προς τους χώρους δραστηριότητας και κάρτες ανανέωσης χρόνου για συνεχή επικοινωνία μαζί τους μέσω διαδικτυακών μέσων ή τηλεφώνου.

Μέτρα για τον COVID-19

Οι συνεδρίες με τις γυναίκες πραγματοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19, επομένως το προσωπικό της IRC έπρεπε να ακολουθήσει ένα αυστηρό πρωτόκολλο για την ασφάλεια των συμμετεχουσών και του προσωπικού. Για τις διά ζώσης συνεδρίες παρακολούθησης, το προσωπικό της IRC χώρισε τις αρχικές ομάδες σε μικρότερες ανάλογα με το μέγεθος του χώρου και τηρώντας όλους τους κανονισμούς ασφαλείας. Προς το τέλος των συνεδριών, η ελληνική κυβέρνηση επέβαλε το δεύτερο εθνικό lockdown. Για να αντιμετωπιστεί αυτός ο περιορισμός, όλες οι δια ζώσης συναντήσεις πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά, εξασφαλίζοντας την, όσο το δυνατόν, απρόσκοπτη συμμετοχή των γυναικών.

4. Διαδικασία/Ευρήματα

Ομάδες Εστιασμένης Συζήτησης

Στις ομάδες εστιασμένης συζήτησης συμμετείχαν δώδεκα γαλλόφωνες γυναίκες από το Καμερούν και τη ΛΔΚ, επτά φαρσόφωνες γυναίκες από το Αφγανιστάν και τέσσερις αραβόφωνες γυναίκες γεννημένες στη Συρία, στο Ιράκ και στο Κουβέιτ.

Οι γυναίκες από όλες τις ομάδες δήλωσαν ότι δεν αισθάνονται ασφαλείς στο κέντρο της Αθήνας, σε περιοχές γύρω από τις κεντρικές πλατείες όπου συχνάζουν άντρες. Φοβούνται **τόσο τους άντρες από την κοινότητά τους**, όπως πρώην συζύγους ή άλλα μέλη της κοινότητας, **όσο και τους Έλληνες άνδρες**. Ένας σημαντικός αριθμός γυναικών από όλες τις ομάδες ανέφεραν παρενόχληση από πλευράς Ελλήνων ανδρών σε δημόσιους χώρους ως ένα συνηθισμένο γεγονός. Η παρενόχληση από Έλληνες άνδρες λαμβάνει πολλές μορφές, συμπεριλαμβανομένων σεξουαλικών επιθέσεων και επίμονης προσέγγισης προσφυγισσών/μεταναστριών για σεξουαλική πράξη έναντι χρηματικής αμοιβής (αναφέρθηκε στις φαρσόφωνες και γαλλόφωνες ομάδες), και παρενόχληση επειδή φορούν μαντίλα στα μέσα μαζικής μεταφοράς (αναφέρθηκε στην αραβόφωνη ομάδα).

Το βασικό πρόβλημα που οι γυναίκες σε όλες τις ομάδες ανέφεραν επανειλημμένα σχετικά με περιστατικά έμφυλης βίας που μπορεί να έχουν βιώσει ή κινδυνεύουν να βιώσουν, είναι το **αίσθημα φόβου, ντροπής, ενοχής και έλλειψης εμπιστοσύνης** που δεν τους επιτρέπει να μιλήσουν για την εμπειρία τους αυτή και να αναζητήσουν υποστήριξη. Τα οικογενειακά και κοινοτικά περιβάλλοντα δεν ενδυναμώνουν τις γυναίκες και τα κορίτσια, ώστε να αναζητήσουν δικαιοσύνη εναντίον των δραστών της έμφυλης βίας, ειδικά εάν ο δράστης είναι μέλος της οικογένειας (συνήθως ο σύζυγος), οπότε η βία θεωρείται κανονικότητα την οποία η γυναίκα πρέπει να αντέξει σιωπηλά. Τις περισσότερες φορές, οι γυναίκες και τα κορίτσια που έχουν επιβιώσει από ένα περιστατικό έμφυλης βίας, θεωρείται ότι αυτές οι ίδιες το προκάλεσαν. Αυτό αναφέρθηκε ιδιαίτερα στις ομάδες που μιλούσαν Φαρσί και Αραβικά, όπου η οικογένεια και η κοινότητα δεν υποστηρίζουν τις γυναίκες σε τέτοιες περιπτώσεις, αλλά τις αντιμετωπίζουν ως «μαύρα πρόβατα» που ατιμάζουν την οικογένεια.

Ένα άλλο πρόβλημα που εμποδίζει τις γυναίκες να μιλούν και να ζητούν βοήθεια είναι ότι η αναφορά ενός περιστατικού έμφυλης βίας, και ιδιαίτερα ενός περιστατικού βίας μεταξύ ερωτικών συντρόφων/συζύγων, θα σημαίνει ότι η γυναίκα θα μείνει χωρίς πόρους και δίκτυ ασφαλείας, καθώς η οικογένεια είναι συνήθως το μόνο τέτοιο δίκτυ για τις γυναίκες. **Έτσι, η έλλειψη πόρων είναι ένα σημαντικό εμπόδιο**. Εξάλλου, όπως ανέφεραν οι γυναίκες από τη γαλλόφωνη ομάδα, η απασχόληση, η εκπαίδευση και η ένταξη γενικότερα θα συνέβαλλαν θετικά στην ενδυνάμωση των γυναικών και των κοριτσιών. **Η γνώση ύπαρξης διαθέσιμων υπηρεσιών** είναι επίσης πολύ σημαντική για τις γυναίκες ώστε να αισθάνονται ότι έχουν στήριξη και να ενθαρρύνονται να μιλούν και να υπερασπίζονται τον εαυτό τους, όταν αντιμετωπίζουν έμφυλη βία (που διαπράττεται από ντόπιους ή από τις κοινότητές τους).

Σε γενικές γραμμές, οι γυναίκες θεωρούν τις διαθέσιμες υπηρεσίες ανεπαρκείς και συχνά χωρίς πολιτισμική ευαισθησία ή ακόμη και μεροληπτικές. **Τα γλωσσικά εμπόδια, ο**

ρατσισμός και οι διακρίσεις αναφέρθηκαν ως τα κύρια εμπόδια για την πρόσβασή τους στις υπηρεσίες. Όσον αφορά κυρίως στις δημόσιες υπηρεσίες, **η έλλειψη πολιτισμικής ευαισθησίας**, αναφέρθηκε, ιδίως από τις αραβόφωνες και φαρσόφωνες ομάδες, ως το κύριο ζήτημα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες κατά την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες.

Σεμινάρια Επιμόρφωσης

Στα σεμινάρια επιμόρφωσης συμμετείχαν εννέα γαλλόφωνες γυναίκες από το Καμερούν και τη ΛΔΚ, έντεκα γυναίκες από το Αφγανιστάν και δύο γυναίκες από τη Συρία και το Κουβέιτ.

Οι γυναίκες δεν γνώριζαν ορισμένους όρους που χρησιμοποιούνται ευρέως στον ανθρωπιστικό τομέα, συμπεριλαμβανομένου αυτού της έμφυλης βίας (ΕΒ). Για να αναπτύξουν κοινή βάση όλες οι συμμετέχουσες χρησιμοποιήθηκαν απλούστεροι όροι και αποφεύχθηκε η ορολογία. Συζητήθηκαν σε βάθος έννοιες όπως «βιολογικό φύλο», «κοινωνικό φύλο», «πατριαρχία», «μισογυνισμός». Για παράδειγμα, γυναίκες από την αραβική ομάδα εξήγησαν ότι στην αραβική γλώσσα οι λέξεις «βιολογικό» και «κοινωνικό» φύλο ("sex" και "gender") έχουν την ίδια μετάφραση. Προκειμένου να μοιραστούν αυτές τις γνώσεις, όλες οι συμμετέχουσες πρέπει να αποκτήσουν κοινή κατανόηση των όρων και των διαφορών τους. Αυτή η κατανόηση δεν χτίζεται μόνο μέσα από ορισμούς, αλλά κυρίως από παραδείγματα και εμπειρίες.

Οι γυναίκες ρωτήθηκαν για τα είδη βίας κατά των γυναικών που γνωρίζουν. Ενδεικτικά, η φαρσόφωνη ομάδα ανέφερε τη σωματική βία, τη συναισθηματική, την οικογενειακή, την κοινωνική, την πολιτισμική βία, τις γυναίκες που δεν λαμβάνουν εκπαίδευση καθώς και την οικονομική βία. Η αραβόφωνη ομάδα ανέφερε τους ακόλουθους τύπους βίας: ακούσιος γάμος, πρόωρος γάμος κοριτσιών (*«μερικές φορές ένα παιδί αναγκάζεται να παντρευτεί ηλικιωμένους άντρες»*), κοινότητα που ντροπιάζει τις γυναίκες που θέλουν να χωρίσουν, άρνηση πρόσβασης σε υγειονομική περίθαλψη, σωματική βία, οικονομική βία, παραμέληση κοριτσιών, καθώς *«τα αγόρια θεωρούνται πιο σημαντικά από τα κορίτσια»*, άρνηση πρόσβασης στην εκπαίδευση (*«μερικές γυναίκες στις αραβικές χώρες δεν μπορούν να μιλήσουν καλά αραβικά και δεν μπορούν να διαβάσουν τη ίδια τους τη γλώσσα»*) καταναγκαστική παιδική εργασία και βασανιστήρια. Οι τύποι της έμφυλης βίας συζητήθηκαν σε βάθος (δηλ. 1. ο βιασμός, 2. η σεξουαλική επίθεση, 3. η σωματική επίθεση, 4. η άρνηση πόρων, ευκαιριών ή υπηρεσιών, 5. ψυχολογική/συναισθηματική κακοποίηση, 6. Αναγκαστικός γάμος / επιβλαβείς παραδοσιακές πρακτικές), παρέχοντας παραδείγματα που προέρχονται τόσο από τις εκπαιδευτές όσο και από γυναίκες, καθώς συμφωνήθηκε ότι ως πρόσωπα αναφοράς, οι γυναίκες πρέπει να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να περιγράφουν τα είδη βίας που έχει βιώσει μια επιζήσασα.

Κατά τη διάρκεια της επιμόρφωσης, οι γυναίκες χωρίστηκαν σε ομάδες των τριών και αντάλλαξαν απόψεις σχετικά με τις συνέπειες της έμφυλης βίας στις γυναίκες και τα κορίτσια. Τους δόθηκε ένα λευκό χαρτί, μαρκαδόροι και post-it και σχεδίασαν ένα δέντρο που απεικονίζει τις συνέπειες της έμφυλης βίας ως τα φύλλα του δέντρου (οι ρίζες του δέντρου είναι οι ρίζες της έμφυλης βίας και τα κλαδιά οι διαφορετικοί τύποι της) και παρουσίασαν τα ευρήματά τους στην ευρύτερη ομάδα.

Σεμινάρια Επιμόρφωσης με γυναίκες από την κοινότητα: Το δέντρο της έμφυλης βίας.

Μερικές από αυτές δήλωσαν επιζήσασες οι ίδιες και βάσισαν τις απαντήσεις τους στην προσωπική τους εμπειρία και την εμπειρία των γνωστών τους. Ως συνέπειες της έμφυλης βίας, ανέφεραν σωματικές, ψυχολογικές και κοινωνικές συνέπειες, όπως: ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες, τραύμα, ΣΜΝ και HIV, αυτοκτονία, θάνατο, κατάθλιψη, ορμονικές διαταραχές και φόβο. Επιπλέον, ανέφεραν την απομόνωση από την κοινωνία («το άτομο που βρίσκεται υπό πίεση δεν μπορεί να βγει έξω»), το μίσος που στρέφεται στον ίδιο τον εαυτό («Νομίζω ότι δεν είμαι τόσο καλή όσο οι άλλοι, σκεπτόμενη γιατί είμαι έτσι, γιατί το κάνω αυτό, γιατί δεν έγινα αυτό»), την απώλεια ελπίδας, την απώλεια αυτοπεποίθησης («όταν μια γυναίκα δέχεται βία, αισθάνεται μικρή μέσα της και δεν αισθάνεται τίποτα»), την απώλεια αισιοδοξίας («δεν πιστεύουν στον εαυτό τους, πιστεύουν ότι όλοι οι άνδρες είναι κακοί, επιθετικοί»), αισθάνονται αδύναμες, έχουν δυσκολίες να συνεχίσουν τη ζωή τους και να φροντίσουν τα παιδιά τους («οι γυναίκες δεν έχουν την υπομονή να μεγαλώσουν τα παιδιά τους εάν έχουν κατάθλιψη»), καθώς και αισθήματα εκδίκησης.

Όλες οι γυναίκες χρησιμοποίησαν τη χώρα καταγωγής τους ως σημείο αναφοράς και συχνά τη συνέκριναν με την Ελλάδα. Μοιράστηκαν παραδείγματα, απόψεις και συναισθήματα που ενθάρρυναν μια ενδιαφέρουσα και γόνιμη συζήτηση και ένα ενθαρρυντικό μαθησιακό περιβάλλον.

Follow up Συναντήσεις

Στις follow up συναντήσεις συμμετείχαν τρεις γυναίκες από την αραβική ομάδα, δώδεκα γυναίκες από τη φαρσόφωνη ομάδα και έντεκα γυναίκες από τη γαλλόφωνη ομάδα. Οι τρεις follow up συναντήσεις κάθε ομάδας χρησίμευσαν ως ευκαιρία να ανανεώσουν και να επεκτείνουν τις γνώσεις που αποκτήθηκαν κατά το σεμινάριο επιμόρφωσης, να επικεντρωθούν, να ενημερωθούν και ευαισθητοποιηθούν περαιτέρω σε θέματα της επιλογής τους καθώς και να συζητήσουν συγκεκριμένες περιπτώσεις τις οποίες έφεραν στην ομάδα οι ίδιες. Επιπλέον, λειτούργησαν ως μηχανισμός ανατροφοδότησης που παρήγαγε γνώση για την επικοινωνία με τις κοινότητες και το στήσιμο του μηχανισμού αναφοράς περιστατικών έμφυλης βίας που βασίζεται στην κοινότητα. Το υλικό που προέκυψε από τις συνεδρίες, εμπλούτισε το κεφάλαιο συστάσεων του παρόντος οδηγού (βλ. Κεφάλαιο 6, Συστάσεις).

5. Αντίκτυπος της διαδικασίας στις γυναίκες και στις κοινότητές τους

Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων με τις αραβόφωνες, τις φαρσόφωνες και τις γαλλόφωνες γυναίκες - πρόσωπα αναφοράς της κοινότητας, οι εκπαιδευτριες προσπάθησαν να εξετάσουν τον αντίκτυπο που είχαν οι δραστηριότητες στη ζωή των γυναικών και πώς τα σημεία μάθησης που προσεγγίστηκαν επαναχρησιμοποιήθηκαν στις επικοινωνίες τους με άτομα από τις κοινότητές τους.

Ορισμένες από τις γυναίκες τόνισαν ότι τους βοήθησαν να επικοινωνήσουν καλύτερα με τα πιο ευάλωτα άτομα στις κοινότητές τους και να τα υποστηρίξουν (π.χ. μέλη ΛΟΑΤΚΙ στην κοινότητα). Όταν μια γυναίκα από την κοινότητα που επέζησε έμφυλη βία τους μιλάει γι' αυτό, τα πρόσωπα αναφοράς αισθάνονται πιο άνετα να μιλήσουν μαζί της και ξέρουν πώς να ανταποκριθούν με υποστηρικτικό τρόπο. Έμαθαν επίσης να ξεπερνούν το κοινωνικό στίγμα, που μπορεί να έχουν ορισμένα άτομα από την κοινότητά τους και, επομένως, προσπαθούν να προωθήσουν μια κοινότητα χωρίς αποκλεισμούς.

Ορισμένες γυναίκες δήλωσαν ότι όταν πήγαιναν στο σπίτι, μοιράζονταν όσα μάθαιναν με άλλα μέλη των κοινοτήτων τους, σε χώρους προσευχής, σε κάποιες οργανώσεις της κοινότητας ή με κάποιους φίλους, αλλά και με μέλη της οικογένειάς τους που ζουν σε άλλες χώρες. Εκτός από τις γνώσεις για την έμφυλη βία, οι γυναίκες έμαθαν για τα δικαιώματα των γυναικών στην Ελλάδα, κάτι που τις βοήθησε να είναι πιο σίγουρες και αυτόνομες στη ζωή τους.

Για μερικές από αυτές, ήταν σημαντικό να μάθουν την έννοια του όρου «επιζήσασα» και τους λόγους για τους οποίους σε ορισμένες περιπτώσεις είναι προτιμότερο να χρησιμοποιείται αυτός ο όρος από τη λέξη «θύμα». Χρησιμοποιώντας αυτόν τον όρο, ένιωθαν πιο

ενδυναμωμένες και πιο δυνατές. Αυτό ήταν ιδιαίτερα τονωτικό και εξαγνιστικό για τις γυναίκες που έχουν επιζήσει έμφυλης βίας.

Οι γυναίκες χαίρονταν να συναντούν άλλες γυναίκες από τις κοινότητές τους, που δεν γνώριζαν πιο πριν. Δημιούργησαν ένα δίκτυο υποστήριξης ομότιμων γυναικών που μοιράζονται τους ίδιους αγώνες και ανάγκες. Ορισμένες από αυτές, που ίσως ήταν απομονωμένες, μπόρεσαν να κοινωνικοποιηθούν και να μοιραστούν τις εμπειρίες τους με την ομάδα. Το ότι μοιράστηκαν εμπειρίες τις βοήθησε να ανακουφίσουν τον πόνο και το βάρος τους. Μία από τις γυναίκες μοιράστηκε ακόμη ότι «η ζωή δεν είναι εύκολη» γι' αυτές, αλλά οι συναντήσεις ήταν «το διάλειμα τους από την δύσκολη καθημερινότητα»⁶. Οι γυναίκες κατάφεραν τέλος να υποστηρίξουν τα άλλα μέλη της ομάδας (εντός και εκτός των συναντήσεων), ώστε να ξεπεράσουν τις δυσκολίες τους και να αισθανθούν καλύτερα.

Επιπλέον, μερικές από τις γυναίκες τόνισαν ότι τις περισσότερες φορές αισθάνονται να «βαριούνται» στο σπίτι τους, επειδή δεν έχουν πρόσβαση σε απασχόληση, κοινωνικές συνευρέσεις ή ευκαιρίες εκπαίδευσης. Έτσι, αυτές οι ομαδικές συναντήσεις ήταν μια ευκαιρία για κοινωνικοποίηση και ένας τρόπος να ξεφύγουν από την καθημερινότητα τους. Τους έδωσαν, επίσης, την ικανοποίηση της μάθησης και της προσωπικής ανάπτυξης και βελτίωσαν την ψυχολογία τους. Παράλληλα, έδωσαν έμφαση στο γεγονός ότι αυτές οι δραστηριότητες ήταν και ψυχαγωγικές για τα παιδιά τους.

6. Συστάσεις

Οι συστάσεις επικεντρώνονται στις βέλτιστες πρακτικές που ακολουθήθηκαν αλλά και στα διδάγματα που αντλήθηκαν από τις συναντήσεις με τις γυναίκες.

A. Διευκόλυνση της συμμετοχής των γυναικών

Προκειμένου να ενθαρρυνθούν και να παρακινηθούν οι γυναίκες και να συνεχίσουν να έρχονται στις δραστηριότητες, είναι σημαντικό να τους παρέχονται εισιτήρια μετακίνησης, τηλεκάρτες ανανέωσης χρόνου ομιλίας, άτυπη φροντίδα/δημιουργική απασχόληση παιδιών, βασικά μη εδώδιμα είδη (NFIs) και πιστοποιητικά για τη συμμετοχή τους.

α. Εισιτήρια μετακίνησης

Καθώς οι συμμετέχουσες ζούσαν σε περιοχές που δεν ήταν πάντα σε κοντινή απόσταση από τους χώρους των δραστηριοτήτων, ήταν σημαντικό να τους παρέχονται εισιτήρια μετακίνησης

⁶ Δική μας απόδοση στα ελληνικά. Αυτολεξεί: «η ζωή δεν είναι ένα κομμάτι κέηκ για εμάς, αλλά αυτές οι συναντήσεις είναι το κέηκ μας»

για να μπορούν να έρθουν. Τα εισιτήρια ήταν για δυο διαδρομές. Ορισμένες από τις γυναίκες ήρθαν με τα παιδιά τους, για τα οποία επίσης έπρεπε να πληρώσουν για την μετακίνησή τους, οπότε και τους δόθηκε εισιτήριο και για τα παιδιά τους. Η αγορά εισιτηρίου για να συμμετέχουν στις δραστηριότητες θα μπορούσε να αποτελέσει οικονομικό βάρος για τις ίδιες. Επιπλέον, έτσι ελαχιστοποιήθηκε ο κίνδυνος για τις συμμετέχουσες να πληρώσουν πρόστιμο, ερχόμενες στις συναντήσεις.

- Διασφαλίστε ότι οι συμμετέχουσες μπορούν να έρθουν στις εγκαταστάσεις των δραστηριοτήτων και υπηρεσιών και ότι η συμμετοχή τους δεν αποτελεί οικονομική επιβάρυνση για τις ίδιες.
- Προμηθεύστε τις συμμετέχουσες με εισιτήρια μετ' επιστροφής, για να διασφαλίσετε ότι μπορούν να αποχωρήσουν από τη συνάντηση και να ξαναπαρευρεθούν την επόμενη φορά.

β. Καθιέρωση τακτικής επικοινωνίας με τις γυναίκες

Η διατήρηση της συχνής επικοινωνίας με τις γυναίκες, εκτός των προγραμματισμένων δραστηριοτήτων, είναι σημαντική. Η επικοινωνία γινόταν μέσω τηλεφώνου χρησιμοποιώντας την εφαρμογή WhatsApp. Αξίζει να σημειωθεί ότι ορισμένες από τις συμμετέχουσες χρησιμοποιούσαν ήδη το WhatsApp, ωστόσο χρησιμοποιούσαν άλλον αριθμό από αυτόν που χρησιμοποιούσαν για τηλεφωνικές κλήσεις ή άλλαζαν παρόχους τηλεπικοινωνιών και έτσι, οι αριθμοί επικοινωνίας τους άλλαζαν συχνά. Σε μια προσπάθεια να διατηρηθεί η επικοινωνία με τις γυναίκες, τους δόθηκαν κάρτες ανανέωσης χρόνου ομιλίας. Ο αριθμός των καρτών ανανέωσης σχεδιάστηκε ανάλογα με τη διάρκεια των δραστηριοτήτων. Καθώς οι περισσότερες γυναίκες δεν ήταν εξοικειωμένες με τη διαδικασία ανανέωσης της κάρτας τους, υποστηρίχθηκαν από το προσωπικό ώστε να μάθουν τη διαδικασία και να το κάνουν οι ίδιες.

Η επικοινωνία με τις γυναίκες μέσω τηλεφώνου και WhatsApp ήταν σημαντική όχι μόνο για τη δέσμευσή τους έναντι των δραστηριοτήτων, αλλά και για την ανταλλαγή χρήσιμων πηγών και πληροφοριών. Επιπλέον, μία ημέρα πριν από την προγραμματισμένη συνάντηση, αποστέλλονταν στις συμμετέχουσες υπενθύμιση για τις δραστηριότητες και συναντήσεις, προκειμένου να διασφαλιστεί η συμμετοχή τους.

Κατά την επικοινωνία με τις γυναίκες, ήταν σημαντικό να έχουμε κατά νου ότι ενδέχεται να ζουν με άτομα που δεν κατανοούν τα προβλήματά τους και/ή ενδέχεται να ζουν με ένα άτομο που δεν είναι ευαισθητοποιημένο στην έμφυλη βία ή ακόμα και με έναν δράστη, Για τον παραπάνω λόγο και για να μην τεθούν σε κίνδυνο οι γυναίκες κατά την επικοινωνία μας μαζί

τους εκτός των δραστηριοτήτων, ήταν καίριο να γνωρίζουμε εάν η κάθε γυναίκα ήταν σε θέση να μοιραστεί ευαίσθητες πληροφορίες με το προσωπικό μέσω τηλεφώνου.

- Ρωτήστε τις γυναίκες τον τρόπο επικοινωνίας που προτιμούν και οργανώστε τις ομάδες στην επιλεγμένη πλατφόρμα επικοινωνίας.
- Βεβαιωθείτε ότι οι γυναίκες μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί σας και το αντίστροφο. Ξεκαθαρίστε από την αρχή μέσω ποιων εφαρμογών θα επικοινωνούν.
- Χορηγήστε στις γυναίκες κάρτες ανανέωσης και βεβαιωθείτε ότι δεν άλλαξαν πάροχο μεταξύ δύο συναντήσεων.
- Βεβαιωθείτε ότι οι γυναίκες γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν μια κάρτα ανανέωσης.
- Βεβαιωθείτε ότι κάθε φορά που η ομάδα καλεί μια γυναίκα, η τελευταία είναι σε θέση να κοινοποιεί ευαίσθητες και/ή ιδιωτικές πληροφορίες.
- Στέλνετε υπενθυμίσεις μια μέρα πριν στις γυναίκες για να διασφαλίσετε την παρουσία τους.
- Σχεδιάστε ένα σαφές και σταθερό πρόγραμμα συναντήσεων.

γ. Δημιουργική απασχόληση παιδιών

Προκειμένου να διασφαλιστεί η απρόσκοπτη συμμετοχή γυναικών που είναι μητέρες, και ιδιαίτερα εκείνων που είναι μητέρες πολύ μικρών παιδιών, το προσωπικό της IRC οργάνωσε έναν ανεπίσημο χώρο για να φιλοξενήσει τα παιδιά, όσο οι μητέρες τους συμμετείχαν στις συναντήσεις. Για το σκοπό αυτό, χρησιμοποιήθηκε ένα συγκεκριμένο δωμάτιο που προσαρμόστηκε και εξοπλίστηκε με παιχνίδια για μικρά παιδιά, εργαλεία ζωγραφικής, χαρτιά και μαλακά υλικά. Δύο μέλη του προσωπικού παρευρίσκονταν ανά πάσα στιγμή στο δωμάτιο, προκειμένου να υπάρχει συμμόρφωση με τις Πολιτικές και τα Πρωτόκολλα Παιδικής Προστασίας, αλλά και για την παροχή της καλύτερης δυνατής εμπειρίας σε αυτά.

Οι ηλικίες των παιδιών κυμαίνονταν από νεογέννητα έως 13 ετών. Ενώ τα παιδιά κάτω των ενάμισι ετών παρέμειναν κυρίως με τις μητέρες τους, ήταν δύσκολο να οργανωθούν δραστηριότητες για παιδιά τόσο μεγάλου εύρους ηλικιών. Για να ανταποκριθεί στα διαφορετικά ηλικιακά επίπεδα, το προσωπικό προσάρμοζε τις δραστηριότητες, κάποιες από τις οποίες συμπεριλάμβαναν γρίφους, μουσικοκινητικές δραστηριότητες και δραστηριότητες κατά τη διάρκεια των οποίων τα παιδιά μάθαιναν λέξεις στα αγγλικά ή στα ελληνικά. Τα μεγαλύτερα

παιδιά ήταν σημαντικό να απασχολούνται και να διασφαλιστεί ότι δεν άκουγαν τη συνομιλία που είχαν οι εκπαιδευτριες με τις γυναίκες.

Ο στόχος αυτού του χώρου ήταν να διασφαλίσει, ότι οι μητέρες μπορούν να συμμετέχουν στις συναντήσεις, αλλά και να τις κάνει να αισθάνονται ευπρόσδεκτες και ότι υπάρχει κάποιος που φροντίζει τα παιδιά τους. Ορισμένες γυναίκες ανέφεραν ότι, εάν δεν υπήρχε ένας τέτοιος χώρος, δεν θα μπορούσαν να συμμετάσχουν λόγω έλλειψης άλλων επιλογών για τη φροντίδα των παιδιών. Μοιράστηκαν επίσης ότι δεν είναι σε θέση να συμμετάσχουν σε ορισμένες υπηρεσίες ή δραστηριότητες, επειδή δεν τους επιτρέπεται να έχουν μαζί τα παιδιά τους. Μια συμμετέχουσα ανέφερε ότι μερικές φορές είναι υποχρεωμένες να αφήσουν τα παιδιά τους σε βρεφονηπιακή φροντίδα για να έχουν πρόσβαση σε ορισμένες υπηρεσίες. Ωστόσο, θα ήταν ένα τεράστιο οικονομικό βάρος για τις μητέρες να πληρώνουν βρεφονηπιακή φροντίδα για να συμμετέχουν σε αυτές τις συναντήσεις.

Ορισμένες γυναίκες τόνισαν ότι η φροντίδα των παιδιών τους αποτέλεσε κίνητρο για τη συμμετοχή τους στις δραστηριότητες. Κατά τη διάρκεια της συζήτησης οι γυναίκες δεν αισθάνονταν μόνο ενδυναμωμένες, αλλά χωρίς το βάρος της παιδικής μέριμνας, μπόρεσαν να συμμετάσχουν πιο ελεύθερα.

- Να διαθέτετε τον κατάλληλο αριθμό εκπαιδευμένου προσωπικού που να συμμετέχει στη φροντίδα των παιδιών για να υπάρχει συμμόρφωση με τις Πολιτικές και τα Πρωτόκολλα Παιδικής Προστασίας για να είναι ασφαλή και να τους παρέχεται η καλύτερη δυνατή εμπειρία.
- Να παρέχετε φιλικό για τα παιδιά χώρο (Καθαρός, αεριζόμενος χώρος, ασφαλής από εκτεθειμένα αντικείμενα από τα οποία τα παιδιά ενδέχεται να τραυματιστούν ή πρίζες, να μην επιτρέπονται τα παπούτσια).
- Να έχετε διαθέσιμες πάνες για όσα τυχόν τις χρειάζονται.
- Να προσφέρετε σνακ, γάλα και χυμούς στα παιδιά, αφού συμβουλευτείτε τις μητέρες, καθώς ορισμένα παιδιά μπορεί να έχουν αλλεργίες. Τα κάνει να αισθανθούν άνετα στην αρχή της γνωριμίας τους με το προσωπικό..
- Να οργανώσετε μια μικρή γωνιά για μωρά έχοντας μια αλλαξιέρα, πάνες, μωρομάντηλα, καθώς και έναν χώρο ύπνου με στρώμα και καθαρά σεντόνια.
- Να παρέχετε παιχνίδια και δραστηριότητες κατάλληλες για κάθε ηλικία (παζλ μαλακού δαπέδου, παιδικά παιχνίδια, μαρκαδόρους, χαρτί, γρίφους, δραστηριότητες χορού).
- Να παρέχετε ένα πρωτόκολλο υγιεινής υψηλού επιπέδου (χρήση αντισηπτικών, δεν επιτρέπεται η κοινή χρήση σνακ και χυμών, συχνός αερισμός του χώρου, καθαριότητα

του χώρου και απολύμανση των παιχνιδιών πριν, κατά τη διάρκεια και μετά από κάθε συνάντηση).

- Εάν κάποιος πάροχος υπηρεσιών δεν είναι σε θέση να παράσχει χώρο για παιδιά, συνιστάται ιδιαίτερα να προβλεφθεί το κόστος της ημερήσιας φροντίδας.

δ. Ένας χώρος σχεδιασμένος για γυναίκες

Σε όλες τις συναντήσεις, οι χρησιμοποιούμενοι χώροι διατίθεντο μόνο για τις ομάδες, και μόνο για τις γυναίκες που ήταν παρούσες (γραφείο της IRC, παιδότοποι). Οι follow up συναντήσεις, που ήταν οι περισσότερες και οι συχνότερες, πραγματοποιήθηκαν στο χώρο του ΦΑΚ στο κέντρο της Αθήνας και κατά τη διάρκεια των συναντήσεών μας είχαν πρόσβαση μόνο γυναίκες από την ομάδα. Η δημιουργία ενός ασφαλούς, προσβάσιμου, ανθρώπινου και φιλικού χώρου για τις γυναίκες είναι υψίστης σημασίας. Ο χώρος των δραστηριοτήτων πρέπει να είναι πρωτίστως προσβάσιμος με τις δημόσιες συγκοινωνίες. Μια ευρύχωρη αίθουσα και η παροχή σνακ, αναψυκτικών και ροφημάτων, συμβάλλουν στη δημιουργία μιας άνετης και φιλόξενης ατμόσφαιρας για τις γυναίκες και ενός φιλικού περιβάλλοντος μεταξύ των γυναικών και του προσωπικού. Η παροχή βασικών μη εδώδιμων ειδών, όπως προμήθειες για τον COVID-19 και προϊόντα γυναικείας υγιεινής είναι επίσης σημαντικά, καθώς ορισμένες γυναίκες μπορεί να μην έχουν τα μέσα για να καλύψουν βασικές ανάγκες. Το προσωπικό της IRC μοίρασε δύο τσάντες με βασικά μη εδώδιμα είδη κατά τη διάρκεια του σεμιναρίου επιμόρφωσης και στις τελευταίες follow up συναντήσεις. Αυτές οι τσάντες περιεγράφηκαν ως απαραίτητες από τις γυναίκες. Οι γυναίκες ήταν ικανοποιημένες με όλα τα είδη, ωστόσο εκτίμησαν ιδιαίτερα τις σερβιέτες, καθώς είναι δαπανηρές, παρόλο που είναι απαραίτητες για άτομα που έχουν εμμηνόρροια.

- Διαθέστε σερβιέτες ή άλλα είδη γυναικείας υγιεινής.
- Παρέχετε μικρά σνακ και ροφήματα για τις γυναίκες, για να δημιουργήσετε μια φιλική ατμόσφαιρα και να νιώσουν άνετα με το χώρο.
- Παρέχετε μη εδώδιμα είδη (σερβιέτες, οδοντόκρεμα, οδοντόβουρτσα, αποσμητικό, σαπούνια, σαμπουάν, απολυμαντικό χεριών) και προσαρμόστε τα αντικείμενα στην εκάστοτε κατάσταση, για παράδειγμα επαναχρησιμοποιούμενες μάσκες κατά την περίοδο της πανδημίας. Λάβετε υπόψη το κόστος ορισμένων απαραίτητων αντικειμένων και δώστε προτεραιότητα στην παροχή τους.

B. Η σημασία του γυναικείου προσωπικού

Ένας άλλος ουσιαστικός παράγοντας που κάνει τις γυναίκες να νιώθουν άνετα να αποκαλύψουν μια προσωπική εμπειρία και να μιλήσουν για την έμφυλη βία είναι το προσωπικό που υλοποιεί τις δραστηριότητες να αποτελείται από γυναίκες. Οι συμμετέχουσες τόνισαν ότι *«είναι καλύτερο όταν υπάρχουν μόνο γυναίκες και δεν εμπλέκονται άνδρες, γιατί μπορούμε να μιλήσουμε ελεύθερα, ειδικά όταν το θέμα είναι η έμφυλη βία»*. Η έλλειψη γυναικας διερμηνέα μπορεί να είναι εμπόδιο στην πρόσβαση σε υπηρεσίες, όπως τόνισαν οι γυναίκες. Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, οι περισσότερες γυναίκες ήταν επίσης μητέρες, οπότε έχοντας γυναίκες εκπαιδευτριες και διερμηνείς, ένιωθαν αρκετά άνετα να θηλάσουν τα μωρά τους στους διάφορους χώρους. Επιπλέον, η πλειοψηφία των Αραβόφωνων και Φαρσόφωνων γυναικών ήταν Μουσουλμάνες, οπότε ελλείπει ανδρών στις εγκαταστάσεις, ένιωθαν γαλήνια να βγάλουν τις μαντίλες τους.

- Να έχετε μια ομάδα αποτελούμενη μόνο από γυναίκες.

Γ. Πολιτισμική εξοικείωση

Οι γυναίκες και το προσωπικό της IRC αποτελούσαν γυναίκες από διαφορετικές χώρες, κουλτούρες και θρησκείες. Οι γυναίκες πρόσωπα αναφοράς της Αραβόφωνης και Φαρσόφωνης κοινότητας ανήκαν στη μουσουλμανική θρησκεία. Για αυτόν τον λόγο, μία διερμηνέας πρότεινε να δημιουργηθεί ένας χώρο για τις γυναίκες προκειμένου να κάνουν την προσευχή τους στον προγραμματισμένο για προσευχή χρόνο κατά τη διάρκεια των συναντήσεων. Σε αυτό το χώρο, υπήρχε επίσης ένα χαλί προσευχής που θα μπορούσαν να χρησιμοποιήσουν οι γυναίκες ή τα μέλη του προσωπικού.

Οι συμμετέχουσες εκτίμησαν ιδιαίτερα τη χειρονομία αυτή. Αυτός ο χρόνος που διατέθηκε για προσευχή τις έκανε να αισθάνονται ότι οι ανάγκες και οι πρακτικές τους λαμβάνονται υπόψη και γίνονται αποδεκτές. Μια φιλική ατμόσφαιρα χωρίς διακρίσεις και πολιτισμικά ευαισθητοποιημένη είναι ένα μέρος που ευνοεί το μοίρασμα και την αίσθηση ευημερίας και από τις δύο πλευρές.

- Οργανώστε μια γωνιά για την εκτέλεση προσευχών ή τελετών, όπως τραγούδι και χορό.
- Λάβετε υπόψη τις πολιτισμικές πρακτικές, τα προγράμματα και τις ασχολίες των γυναικών κατά τον προγραμματισμό κάθε δραστηριότητας. Οι γυναίκες πρέπει να δηλώνουν τη διαθεσιμότητά τους για τον προγραμματισμό των συναντήσεων και το προσωπικό να τη λαμβάνει υπόψη.

Δ. Διαθεσιμότητα υπηρεσιών αντιμετώπισης περιστατικών έμφυλης βίας για άμεσες παραπομπές

Κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων, είναι πολύ πιθανό οι γυναίκες να μοιράζονται ευαίσθητα θέματα, που αντιμετωπίζουν επί του παρόντος, ζητήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν, είτε άμεσα, είτε μέσω παραπομπών. Η ύπαρξη κοινωνικής λειτουργού ή ψυχολόγου, είτε παρούσα στις δραστηριότητες είτε διαθέσιμη κατόπιν κλήσης ή κατόπιν ραντεβού αποτελεί σημαντική προσθήκη για την αντιμετώπιση των άμεσων αλλά και μακροπρόθεσμων αναγκών και ανησυχιών των γυναικών.

Κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων, τα κύρια προβλήματα που καθημερινά βιώνουν οι γυναίκες και που μοιράστηκαν με την ομάδα, αφορούσαν στη στέγαση, στην αίτησή τους για άσυλο και την εγγραφή των παιδιών τους σε νηπιαγωγεία και σχολεία. Προτείνεται να τους δοθούν εξ αρχής χαρτογραφημένες οι διαθέσιμες υπηρεσίες και να είναι σαφής ο μηχανισμός παραπομπής σε αυτές, προκειμένου να ξεπεραστούν οι σχετικές προκλήσεις. Ο τρόπος λειτουργίας των υπηρεσιών και οι διαδικασίες που πρέπει να ακολουθηθούν πρέπει να εξηγούνται, έτσι ώστε οι γυναίκες να είναι ενημερωμένες και να γνωρίζουν τα επόμενα βήματα και τις διαδικασίες. Όλες οι παραπομπές πρέπει να τεκμηριώνονται και πρέπει να διεξάγονται κατόπιν γραπτής συγκατάθεσης των γυναικών. Επιπλέον, πρέπει να εξηγηθούν στις γυναίκες τυχόν καθυστερήσεις ή πρόσθετες προκλήσεις που σχετίζονται με τον COVID-19 ή με άλλες καταστάσεις και τον προσαρμοσμένο σε αυτή τη συνθήκη, τρόπο πρόσβασης στις υπηρεσίες.

- Να υπάρχει διαθέσιμο υποστηρικτικό προσωπικό για διεξαγωγή ατομικών συναντήσεων ή παραπομπών (case worker).
- Προσδιορίστε τις ανάγκες των γυναικών με σκοπό την παραπομπή τους σε κατάλληλες υπηρεσίες.
- Έχετε μια ανανεωμένη χαρτογράφηση υπηρεσιών.
- Ζητήστε την ρητή συγκατάθεση των γυναικών πριν κάνετε παραπομπή σε άλλον οργανισμό και εξηγήστε τους τι να περιμένουν μετά την παραπομπή.
- Παρέχετε στις γυναίκες ακριβείς πληροφορίες, τις σωστές προσδοκίες και ρεαλιστικές προθεσμίες.

Ε. Γνωριμία και σύνδεση των γυναικών – προσώπων αναφοράς της κοινότητας με παρόχους υπηρεσιών

Αφού ολοκληρωθούν οι follow up συναντήσεις με τις γυναίκες, θα πρέπει να ακολουθήσει η δικτύωσή τους με βασικούς παρόχους υπηρεσιών. Στην περίπτωση μας, καθώς το κύριο θέμα

της συζήτησης ήταν η έμφυλη βία, το προσωπικό μοιράστηκε με τις γυναίκες ορισμένες βασικές υπηρεσίες, όπως αυτές που προσφέρει η Διοτίμα, τον αριθμό της Γραμμής βοήθειας SOS για τις γυναίκες που βιώνουν έμφυλη βία, εξηγώντας επίσης πώς να αναζητούν παρόμοιες πληροφορίες στο διαδίκτυο. Η γραμμή βοήθειας SOS για γυναίκες που έχουν επιβιώσει από ΕΒ στην Ελλάδα λειτουργεί 24 ώρες το 24ωρο καθημερινά στα Αγγλικά και στα Ελληνικά. Υπάρχουν καθορισμένες ώρες που είναι διαθέσιμες οι διερμηνείες των Φαρσί και των Αραβικών. Το γλωσσικό εμπόδιο είναι σημαντικό εάν μια επιζήσασα που μιλάει Αραβικά ή Φαρσί χρειάζεται άμεση βοήθεια. Για τα Γαλλικά και για άλλες γλώσσες προσφυγιστών/μεταναστών, πρέπει να προγραμματιστεί ραντεβού για να γίνει η διερμηνεία. Αυτό είναι ένα εμπόδιο καθώς οι γαλλόφωνες γυναίκες δεν μπορούν να καλέσουν απευθείας τη γραμμή βοήθειας και κατ' επέκταση εξαρτώνται από έναν διερμηνέα που μιλά αγγλικά ή ελληνικά.

Οι γυναίκες τόνισαν ότι θα ήθελαν να επισκεφθούν διάφορους οργανισμούς σε όλη την Αθήνα, για να μάθουν πού βρίσκονται και να γνωρίσουν τους καίριους εργαζομένους, πρόσωπα αναφοράς ΕΒ, έτσι ώστε να γνωρίζονται σε περίπτωση που θέλουν να παραπέμψουν μια γυναίκα. Αυτή η διαδικασία θα έβαζε τις θεωρητικές συζητήσεις πιο κοντά στην πρακτική εφαρμογή. Το προσωπικό της IRC σχεδίαζε να φέρει τις γυναίκες σε επαφή με ορισμένους οργανισμούς, αλλά αυτό δεν ήταν δυνατό λόγω της δεύτερης απαγόρευσης κυκλοφορίας στην Ελλάδα, λόγω της πανδημίας.

Εκτός από τις υπηρεσίες που σχετίζονται με την έμφυλη βία (είναι σημαντικό να μοιράζεστε πρακτικά εργαλεία και τρόπους, ώστε οι γυναίκες να βρίσκουν υπηρεσίες και να είναι πιο ανεξάρτητες στην Αθήνα, π.χ. ένα φυλλάδιο για τις νομικές διαδικασίες στην Ελλάδα, ή τον ιστότοπο του Refugee.info, πληροφορίες για τα μέτρα προστασίας μετά την έκθεση (PEP) και τυχόν άλλες πληροφορίες που μπορεί να είναι χρήσιμες στις γυναίκες.

- Παρέχετε στις συμμετέχουσες πληροφορίες και εργαλεία, όπως διαθέσιμες υπηρεσίες παραπομπής σε ιστότοπους / φυλλάδια, νομικές διαδικασίες στη χώρα μετανάστευσης, τρόπους παραπομπής, ώστε να είναι πιο ανεξάρτητες και να γνωρίζουν πού να αναζητήσουν περαιτέρω πληροφορίες.
- Συνδέστε επίσημα τις γυναίκες-πρόσωπα αναφοράς με τους παρόχους υπηρεσιών.

ΣΤ. Εκπαίδευση του προσωπικού που συμμετέχει στη διαδικασία

Όλο το προσωπικό που συμμετέχει στη διαδικασία θα πρέπει να έχει εμπειρία εργασίας με επιζώντες/ επιζήσασες ΕΒ, πρέπει να είναι εξοικειωμένο με την αλληλεπίδραση με γυναίκες και με τα θέματα των γυναικών, και να διαθέτει τις δεξιότητες επικοινωνίας που απαιτούνται για τις δραστηριότητες που πρέπει να υλοποιηθούν, χωρίς να προκαλεί ακούσια βλάβη στις

γυναίκες. Σε περίπτωση που δεν είναι εύκολο να βρεθεί έμπειρο προσωπικό, θα πρέπει να προσφέρεται ειδική εκπαίδευση. Ομοίως, οι διερμηνείς / πολιτισμικές διαμεσολαβήτριες θα πρέπει να εκπαιδεύονται σε θέματα έμφυλης βίας καθώς και σε βασικές αρχές διερμηνείας, ειδικότερα σε συναντήσεις με γυναίκες επιζήσασες, προκειμένου να διασφαλίζουν ότι έχουν καλή κατανόηση του θέματος, συμμορφώνονται με τις κατευθυντήριες αρχές της ΕΒ και τις προκλήσεις που ενδέχεται να προκύψουν κατά τη διάρκεια των συναντήσεων. Η παροχή εκπαίδευσης για την ΕΒ ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο λανθασμένων κινήσεων και συμπεριφορών και διασφαλίζει ότι οι διερμηνείς / πολιτισμικές μεσολαβήτριες κατανοούν τη διαδικασία και τους στόχους των δραστηριοτήτων. Προτείνεται επίσης, να οργανώνονται εκπαιδεύσεις για Πρώτες Βοήθειες Ψυχολογικής Υποστήριξης (PFA) για όλο το προσωπικό, έτσι, ώστε να αισθάνονται πιο σίγουρες όταν αλληλοεπιδρούν με τις γυναίκες, για να αποφεύγουν τυχόν ακατάλληλες προσεγγίσεις, να κατανοούν τους περιορισμούς της βοήθειάς τους και να γνωρίζουν πώς να συνδέουν σωστά και αποτελεσματικά τις γυναίκες με υπηρεσίες.

Όπως προαναφέρθηκε, η πολιτισμική εξοικείωση έχει ιδιαίτερη σημασία. Τα εκπαιδευτικά προγράμματα πολιτισμικής ευαισθητοποίησης είναι απαραίτητα για όλο το προσωπικό, ανεξάρτητα από τη θέση τους. Βασικές πολιτισμικές πτυχές όλων των ατόμων που συμμετέχουν στη διαδικασία πρέπει να ληφθούν υπόψη.

Ένα άλλο σημαντικό ζήτημα είναι η καθοδήγηση και η υποστήριξη όλου του προσωπικού που συμμετέχει στη διαδικασία. Καθώς οι γυναίκες μπορεί να μοιράζονται ευαίσθητες εμπειρίες, το προσωπικό πρέπει να αντιμετωπίσει ένα ευρύ φάσμα συναισθημάτων.

- Βεβαιωθείτε ότι οι διερμηνείς / πολιτισμικές μεσολαβήτριες λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση, αναφορικά με το θέμα της συζήτησης, την διερμηνεία.
- Εκπαιδεύστε κάθε μέλος του προσωπικού πάνω σε Πρώτες Βοήθειες Ψυχικής Υγείας (PFA).
- Γνωρίζετε και λάβετε υπόψη τους διαφορετικούς πολιτισμούς στους οποίους ανήκουν τα μέλη του προσωπικού ενός συγκεκριμένου παρόχου υπηρεσιών καθώς και οι συμμετέχουσες.
- Παρέχετε στο προσωπικό βασική εκπαίδευση κοινωνικοπαιδαγωγικής μέριμνας καθώς έρχονται σε επαφή με μητέρες και επτομένως παιδιά.

Η. Καθορισμός ορίων και διαχείριση προσδοκιών

Για την προστασία κάθε μέλους του προσωπικού, είναι σημαντικό να τεθούν όρια μεταξύ της ομάδας και των γυναικών. Το προσωπικό της IRC αξιολόγησε ότι οι γυναίκες είχαν την τάση να δημιουργούν στενότερη σχέση με τις διερμηνείς, καθώς οι διερμηνείς / πολιτισμικές μεσολαβήτριες και οι συμμετέχουσες μιλούσαν την ίδια γλώσσα, οπότε δεν υφίστατο το γλωσσικό εμπόδιο.

Ο καθορισμός σαφών ορίων από την αρχή, είναι ένας τρόπος προστασίας των διερμηνέων / πολιτισμικών μεσολαβητριών από συναισθηματικής απόψεως. Είναι απαραίτητο να ενημερώνετε τις γυναίκες για το ωράριο εργασίας και τις ώρες κατά τις οποίες μπορούν να επικοινωνήσουν μαζί σας, καθώς και με ποιο τρόπο. Επιπλέον, πρέπει να γίνεται σαφές στις γυναίκες να μη μοιράζονται προσωπικά δεδομένα και στοιχεία, όπως τους επαγγελματικούς αριθμούς τηλεφώνου του προσωπικού με οποιονδήποτε εκτός της ομάδας.

Επίσης, είναι σημαντικό να εξηγηθεί και να υπενθυμίζεται συχνά στις γυναίκες ο ρόλος κάθε μέλους του προσωπικού και τι μπορούν και τι δεν μπορούν να κάνουν, ανάλογα με το ρόλο τους.

- Ορίστε σαφή όρια μεταξύ των γυναικών και των μελών της ομάδας.
- Ενημερώστε τις γυναίκες για το ρόλο κάθε μέλους της ομάδας.
- Ενημερώστε τις γυναίκες πώς και πότε μπορούν να επικοινωνήσουν με την ομάδα.
- Ζητήστε από τις γυναίκες να μην μοιράζονται πληροφορίες σχετικά με το προσωπικό.
- Οργανώστε τακτικές ομαδικές συναντήσεις, για να συζητήσετε τις προκλήσεις, να υπάρξει ανατροφοδότηση και αντανάκλαση και να αποτρέψετε τη συναισθηματική εξουθένωση.
- Να παρέχετε συστηματική εποπτεία στο προσωπικό.

Θ. Πραγματοποιώντας συναντήσεις με γυναίκες προσφύγισσες/μετανάστριες

α. Χρήση γλώσσας / ορολογίας

Η χρήση κατάλληλης γλώσσας και ορολογίας κατά τη διάρκεια των δραστηριοτήτων είναι κρίσιμη για την αποτελεσματικότητα των συναντήσεων. Οι ακαδημαϊκοί και οι τεχνικοί όροι δεν γίνονται πάντα κατανοητοί από το προσωπικό και τις γυναίκες, επομένως είναι σημαντικό να προσαρμοστεί το στυλ επικοινωνίας σύμφωνα με το επίπεδο κατανόησης και τις προτιμήσεις

της ομάδας. Οι έννοιες που μπορεί να είναι σαφείς για το προσωπικό μπορεί να μην είναι τόσο σαφείς για τις συμμετέχουσες, και το αντίστροφο. Η θεωρητική περιγραφή της ΕΒ δεν είναι κάτι συνηθισμένο για πολλές γυναίκες. Η χρήση παραδειγμάτων, γραφικών και άλλων οπτικών μεθόδων για τη συμπλήρωση της θεωρίας είναι αποτελεσματικές μέθοδοι και βοηθούν τις γυναίκες να οπτικοποιήσουν και να κατανοήσουν καλύτερα δύσκολους όρους και έννοιες. Τέλος, οι γυναίκες θα πρέπει να μπορούν να αποφασίζουν για τους όρους που θα χρησιμοποιηθούν και θα γίνουν αποδεκτοί από αυτές.

Οι συμμετέχουσες συνέβαλαν στη συζήτηση συγκρίνοντας την κατάσταση στη χώρα καταγωγής τους με την Ελλάδα. Τις βοήθησε να κατανοήσουν τις έννοιες. Ενίσχυσε τη συζήτηση έχοντας διαδραστικές στιγμές και ως στιγμή μοιράσματος εμπειριών. Μέσω αυτής της διαδραστικότητας, οι συμμετέχουσες και το προσωπικό της IRC διεύρυναν τις γνώσεις τους και βελτίωσαν τις προσωπικές/επικοινωνιακές δεξιότητές τους.

Μερικές από τις συμμετέχουσες μοιράστηκαν προσωπικές εμπειρίες που συνέβησαν στη χώρα καταγωγής τους ή στην Ελλάδα. Αυτές οι διάφορες εμπειρίες αφορούσαν άτομα από την ελληνική κοινότητα ή άλλους. Οι εκπαιδευτριες αναγνώρισαν και πίστεψαν τις εμπειρίες τους και δεν τις αμφισβήτησαν. Με αυτόν τον τρόπο, οι γυναίκες ένιωθαν ασφαλείς, δεν κρίθηκαν και συνέχιζαν να μοιράζονται ευαίσθητες εμπειρίες. Επιπλέον, ορισμένες από αυτές τις γυναίκες ρώτησαν το προσωπικό, εάν είχαν παρόμοιες εμπειρίες στην Ελλάδα. Η ομάδα (λευκές Ευρωπαϊκές γυναίκες εκείνη τη στιγμή) απάντησε ότι δεν είχε. Οι συμμετέχουσες εκτίμησαν την ειλικρίνιά τους και δεν τις αμφισβήτησαν. Με αυτόν τον τρόπο, οι γυναίκες ένιωσαν ασφαλείς, δεν κρίθηκαν και συνέχιζαν να μοιράζονται ευαίσθητες εμπειρίες.

β. Διαχείριση αποκάλυψης περιστατικών έμφυλης βίας

Σε περίπτωση αποκάλυψης κάποιου περιστατικού, συνιστάται να πραγματοποιήσετε μια μετέπειτα συνάντηση με τη γυναίκα και με την παρουσία της διερμηνέως ώστε να αποφορτίσετε την κατάσταση, να ενημερώσετε τη γυναίκα για πιθανές επιλογές και να την παραπέμψετε σε άλλο οργανισμό, εάν το επιθυμεί. Κατά τη διάρκεια της συνάντησης και μετά από κάποια αποκάλυψη, είναι σημαντικό να αναγνωριστεί και να ακουστεί αυτό που μοιράζεται μια συμμετέχουσα. Το προσωπικό πρέπει να «διαβάσει» τα συναισθήματα της γυναίκας και τις αντιδράσεις της ομάδας και ανάλογα με την κατάσταση, είτε να δώσει παραπάνω χρόνο είτε να αλλάξει με περίτεχνο τρόπο το θέμα συζήτησης. Μετά τη συνάντηση, ένα μέλος του προσωπικού θα πρέπει να μιλήσει με τη συγκεκριμένη γυναίκα κατ' ιδίαν. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η ύπαρξη κοινωνικού λειτουργού ή ψυχολόγου είναι σημαντική, σε περίπτωση που το προσωπικό που πραγματοποιεί τις συναντήσεις δεν είναι σε θέση να ανταποκριθεί σε και να πλαισιώσει συναισθηματικά δύσκολες καταστάσεις.

γ. Επίγνωση της δυναμικής και του μεγέθους της ομάδας

Η κατανόηση της ομάδας, της δυναμικής της και η αξιολόγηση του συνιστάμενου αριθμού συμμετεχόντων δύναται να επηρεάσουν θετικά την αποτελεσματικότητα των ομαδικών συναντήσεων. Συνιστάται να χωρίσετε τις γυναίκες σε μικρότερες ομάδες τεσσάρων γυναικών, σύμφωνα με τη μητρική τους γλώσσα, ώστε να διευκολύνετε και τη διερμηνεία. Από την εμπειρία μας, σε συναντήσεις μικρών ομάδων, οι γυναίκες μοιράζονται πιο εύκολα, ο χρόνος ομιλίας κάθε γυναίκας είναι πιο ισομερώς κατανεμημένος και οι γυναίκες συμμετέχουν πιο ενεργά στις συζητήσεις.

Μερικές συμμετέχουσες τείνουν να καταλαμβάνουν περισσότερο χρόνο κατά τη διάρκεια της συζήτησης, ενώ άλλες είναι πιο επιφυλακτικές ή ντροπαλές. Αυτό πρέπει να ληφθεί υπόψη στην αρχή των συναντήσεων, ώστε οι συμμετέχουσες να το αναγνωρίζουν και να αφήνουν χώρο και χρόνο για όλες. Μερικές γυναίκες ζήτησαν να είναι σε μια ομάδα με κάποιες από τις γνωστές τους, επειδή ένιωθαν πιο οικεία και άνετα μαζί τους, ενώ άλλες ένιωθαν λιγότερο άνετα με άτομα που ήδη γνώριζαν. Συμπερασματικά, καθώς οι γυναίκες αποτελούν μέρος της ίδιας κοινότητας, είναι πιθανό να γνωρίζονται μεταξύ τους πριν από τις συναντήσεις και να υφίστανται διαπροσωπικές / οικογενειακές / κοινοτικές δυναμικές.

- Βεβαιωθείτε ότι όλες οι γυναίκες κατανοούν κάθε έννοια που παρουσιάζεται και συζητείται.
- Χρησιμοποιήστε απλούς όρους για να διευκολυνθεί η κατανόηση του θέματος.
- Χρησιμοποιήστε παραδείγματα και οπτικά βοηθήματα και μέσα για να βοηθήσετε τις γυναίκες να κατανοήσουν τεχνικούς και ακαδημαϊκούς όρους.
- Αφήστε τις γυναίκες να συγκρίνουν την κατάσταση στη χώρα καταγωγής τους με τη χώρα υποδοχής, για να βελτιώσουν την κατανόηση των εννοιών.
- Αναγνωρίστε τις δυσκολίες και αντιξοότητες που βιώνουν οι γυναίκες, μην τις αμφισβητήσετε και μην τις κρίνετε. Αυτές οι αντιξοότητες μπορεί να είναι διαφορετικές από μια κοινότητα σε μια άλλη.
- Απαντήστε ειλικρινά στις ερωτήσεις τους, για να χτίσετε εμπιστοσύνη.
- Λάβετε υπόψη το μέγεθος της ομάδας. Ανάλογα με το θέμα της συζήτησης, οι μικρότερες ομάδες μπορεί να είναι πιο κατάλληλες για να μοιραστούν εξίσου τον χρόνο ομιλίας και να ενθαρρυνθεί η συμμετοχή όλων των γυναικών.

- Βεβαιωθείτε ότι κάθε γυναίκα αισθάνεται άνετα να μοιραστεί εμπειρίες με τα άλλα μέλη της ομάδας.

- Να έχετε επίγνωση των διαφορετικών δυναμικών που μπορεί να υπάρχουν μεταξύ μελών μιας κοινότητας κατά τη δημιουργία και τη πραγματοποίηση ομάδων συζήτησης.

I. Προσεγγίζοντας γυναίκες από την κοινότητα

Η αναγνώριση και επικοινωνία με τις γυναίκες για αυτό το σκοπό μπορεί να είναι μια δύσκολη διαδικασία. Η συνεργασία με άλλους φορείς και οργανώσεις που προσφέρουν υπηρεσίες σε γυναίκες ή απευθείας με κοινοτικές ομάδες είναι το πρώτο βήμα της διαδικασίας. Οι επωφελούμενες αυτών των οργανώσεων συχνά μοιράζονται αυτές τις πληροφορίες με άλλες γυναίκες και τις προσκαλούν να συμμετάσχουν σε δραστηριότητες και να λαμβάνουν υπηρεσίες.

Οι γυναίκες πρότειναν, ότι, για να προσεγγίσουμε περισσότερες γυναίκες και να τις ενημερώσουμε σχετικά με την ΕΒ, μικρά φυλλάδια πληροφοριών (μέγεθος κάρτας) σχετικές με την ΕΒ και με διαθέσιμες υπηρεσίες για τις γυναίκες θα μπορούσαν να ήταν χρήσιμες προκειμένου να τις μοιραστούν με άλλα μέλη των κοινοτήτων τους. Τόνισαν ότι η κατοχή γραπτού αρχείου σχετικά με τη ΕΒ ή τα στοιχεία επικοινωνίας των παρόχων υπηρεσιών που σχετίζονται με τη ΕΒ μπορεί να διευκολύνει τις συνδέσεις και να διασφαλίσει την ασφάλειά τους, καθώς απλώς μοιράζονται επίσημες πληροφορίες για την ΕΒ που μπορούν να ερμηνευθούν ως διαφήμιση.

Επιπλέον, ο προσδιορισμός των τόπων κοινωνικοποίησης των γυναικών, εκτός από αυτούς που παρέχονται από τους παρόχους υπηρεσιών κατά τη διάρκεια δραστηριοτήτων, έχει σημαντικό ρόλο για την επίτευξη του μέγιστου αριθμού συμμετοχής των γυναικών. Μερικά μέρη που αναφέρονται από τις γυναίκες είναι για παράδειγμα **κάποια εκκλησία ή άλλο μέρος θρησκευτικών τελετών, κοινοτικές οργανώσεις ή και καταστήματα περιποίησης στα οποία πηγαίνουν οι γυναίκες, όπως κομμωτήρια**. Η προσέγγιση γυναικών από αυτά τα σημεία ως πρόσωπα αναφοράς για τις κοινότητές τους είναι ένας τρόπος διεύρυνσης του δυναμικού αριθμού γυναικών.

Η πρόσβαση σε γυναίκες που ζουν σε καταυλισμούς (camps) απαιτεί μια διαφορετική διαδικασία, ειδικά εάν η οργάνωση που οργανώνει τις δραστηριότητες δεν λειτουργεί μέσα στον καταυλισμό. Τα σχόλια που ελήφθησαν από τις γυναίκες, υποδηλώνουν ότι η επικοινωνία με τις γυναίκες μέσω της άμεσης επίσκεψης στη σκηνή ή στο λυόμενό τους όταν είναι μόνες και η ενημέρωσή τους προφορικά για μια δραστηριότητα είναι ο καλύτερος και πιο

ασφαλής τρόπος. Ενημερωτικές αφίσες δεν πρέπει να διανέμονται, ούτε να δημοσιεύονται σε κοινόχρηστους χώρους.

- Προσδιορίστε τους χώρους κοινωνικοποίησης κάθε κοινότητας (χώρος λατρείας, κοινοτική οργάνωση).
- Δημιουργήστε επαφές με οργανισμούς που εργάζονται ήδη με γυναίκες προσφύγισσες/μετανάστριες.
- Στο αστικό περιβάλλον, δώστε στις γυναίκες μικρά φυλλάδια για να τα διανείμουν όταν χρειάζεται, εάν είναι ασφαλές για αυτές να το κάνουν.
- Σε περιβάλλον καταυλισμού, αξιολογήστε, εάν είναι καλύτερο να διαμοιραστεί η πληροφορία από στόμα σε στόμα.

Κ. Ενδυνάμωση και Ένταξη⁷

Η συμμετοχή των γυναικών σε δραστηριότητες και διαδικασίες που τις επηρεάζουν σηματοδοτεί την έναρξη της ενδυνάμωσης τους και ενισχύει τη βιωσιμότητα κάθε παρέμβασης. Η γνώμη των γυναικών και τα σχόλιά τους ζητήθηκαν, εξετάστηκαν και χρησιμοποιήθηκαν για να ενημερώσουν τα επόμενα βήματα στη διαδικασία που περιγράφεται σε αυτόν τον οδηγό. Οι γυναίκες ρωτήθηκαν επίσης, τι χρειαζόνταν για να έχουν κίνητρα, να αισθανθούν πιο ενδυναμωμένες και τι θα τους έκανε να νιώσουν ενταγμένες στην τοπική κοινότητα.

Η πρόσβαση των παιδιών τους στην εκπαίδευση ήταν ένα ζήτημα που συχνά αναφέρθηκε στις συζητήσεις και το γεγονός ότι, σύμφωνα με αυτές, εμποδίζει την ένταξή τους. Ορισμένες γυναίκες ανέφεραν ότι είναι (συχνά ανύπαντρες) μητέρες και να μεγαλώνουν παιδιά σε μια ξένη χώρα, ως μέρος της ταυτότητάς τους ως προσφύγισσες / μετανάστριες στην Ελλάδα. Η μη εγγραφή των παιδιών τους στην τυπική εκπαίδευση σημαίνει, ότι συχνά, δεν μπορούν εύκολα να έχουν πρόσβαση σε υπηρεσίες, να παρακολουθούν μαθήματα και να συμμετέχουν σε δραστηριότητες. Κατά συνέπεια, αυτό περιορίζει τις επιλογές εργασίας. Όσον αφορά τον

⁷ Η ένταξη ήταν ένας όρος που χρησιμοποιήθηκε συχνά από τις γυναίκες κατά τη διάρκεια των συναντήσεων. Αποφασίσαμε να χρησιμοποιήσουμε τη διατύπωση τους σε αυτό το έγγραφο και να διατηρήσουμε τον όρο. Ωστόσο, γνωρίζοντας ότι η ένταξη είναι ένας ευρύτερος και πολυπαραγοντικός όρος, πρέπει να διευκρινιστεί ότι οι γυναίκες χρησιμοποίησαν τον όρο αυτό υποδηλώνοντας την αίσθηση ότι ανήκουν κάπου, ότι εμπλέκονται και αναγνωρίζονται, έχοντας κάποιο βαθμό ανεξαρτησίας. Προβάλλουν επίσης τον όρο στις επόμενες γενιές, που σημαίνει ένταξη των παιδιών τους, για παράδειγμα με την ίση πρόσβαση σε όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης, καθώς σε πολλές περιπτώσεις τα παιδιά τους δεν είναι εγγεγραμμένα στην τυπική εκπαίδευση.

ρόλο τους ως πρόσωπα αναφοράς της κοινότητας, το να είναι πάντα μαζί με τα παιδιά τους, δεν τους επιτρέπει να προσεγγίζουν άλλες γυναίκες στην κοινότητα και να τις βοηθούν.

Σεμινάρια ενίσχυσης δεξιοτήτων θα τις έκαναν να αισθάνονται πιο κινητοποιημένες, ενδυναμωμένες και ενταγμένες. Οι προτάσεις τους για μαθήματα περιλαμβάνουν μαθήματα ελληνικής και αγγλικής γλώσσας, επαγγελματικά μαθήματα μαγειρικής, ραπτικής, χειροτεχνίας, καλλυντικών, κομμωτικής, τουρισμού και φιλοξενίας, φροντίδας για παιδιά και ηλικιωμένους, μαθήματα πληροφορικής και ψηφιακών δεξιοτήτων, εργασιακή συμβουλευτική, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας βιογραφικού στα ελληνικά. Τα παραπάνω θα τις βοηθήσουν να χτίσουν τις δεξιότητές, που απαιτούνται, για να αποκτήσουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Προαπαιτούμενο για τη συμμετοχή τους είναι οι εναλλακτικές επιλογές φροντίδας παιδιών. Ορισμένες γυναίκες τόνισαν ότι για κάποιες από αυτές τα ελληνικά είναι μια δύσκολη γλώσσα να μάθουν, γι' αυτό θέλουν πρώτα να μάθουν αγγλικά. Επιπλέον, ορισμένες από τις συμμετέχουσες θέλουν να μετακινηθούν σε άλλη χώρα της ΕΕ, οπότε θέλουν να μάθουν αγγλικά ή άλλες γλώσσες, π.χ. γερμανικά.

Οι ασφαλείς χώροι δραστηριοτήτων για γυναίκες, ανέφεραν ότι θα τις έκαναν να νιώθουν ενδυναμωμένες. Χώροι όπου θα μπορούν να συναντηθούν πιο συχνά και να μοιραστούν εμπειρίες, τρέχοντα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες και πώς μπορούν να στηρίξουν η μια την άλλη, καθώς και χώρους για να περάσουν ευχάριστες στιγμές, όπως να ακούν μουσική, να πίνουν τσάι, να μαγειρεύουν ή να χορεύουν, έχοντας έναν χώρο που μπορούν να ξεχάσουν τα καθημερινά τους προβλήματα. Τόνισαν την ανάγκη μακροπρόθεσμων έργων για γυναίκες-πρόσωπα αναφοράς με συχνότερες, ιδανικά εβδομαδιαίες συναντήσεις.

- Βοηθήστε τις γυναίκες να εγγράψουν τα παιδιά τους στην τυπική εκπαίδευση.
- Παρέχετε στις γυναίκες μαθήματα γλωσσών.
- Παρέχετε στις γυναίκες μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης (μαθήματα μαγειρικής, φροντίδας παιδιών και ηλικιωμένων, καθαριότητας, ξενοδοχειακά, ραπτικής, χειροτεχνίας και ψηφιακών δεξιοτήτων).
- Παρέχετε εργασιακή συμβουλευτική, υποστήριξη στη σύνταξη βιογραφικού σημειώματος και διασυνδέστε τις γυναίκες με εργοδότες και με θέσεις εργασίας.
- Παρέχετε χρόνο και χώρο ώστε οι γυναίκες μπορούν να ξεφύγουν από τα καθημερινά τους προβλήματα.

Λ. Προβληματισμοί Εξ αποστάσεως Συναντήσεων

Καθώς οι τελευταίες συναντήσεις συνέπεσαν με τη δεύτερη απαγόρευση κυκλοφορίας στην Ελλάδα, πραγματοποιήθηκαν διαδικτυακά στην εφαρμογή WhatsApp, που πρότειναν οι γυναίκες ως την προτιμώμενη λύση. Για να εξασφαλιστεί η ομαλή διεξαγωγή της συνάντησης, το προσωπικό εξασφάλισε ότι οι γυναίκες θα μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο για να συμμετάσχουν στη συνομιλία, παρέχοντας επιπλέον τηλεκάρτες ανανέωσης χρόνου. Επιπλέον, το προσωπικό αξιολόγησε το αίσθημα ασφάλειας των γυναικών στην πραγματοποίηση των συναντήσεων από το σπίτι τους.

- Βεβαιωθείτε ότι είναι ασφαλές για τις συμμετέχουσες να μιλήσουν, για το συγκεκριμένο θέμα στο σπίτι.
- Βεβαιωθείτε ότι οι συμμετέχουσες έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο, για να πραγματοποιήσουν ομαδική συζήτηση από απόσταση και ότι γνωρίζουν να χρησιμοποιούν εφαρμογές και διαδικτυακά μέσα.

7. Συμπέρασμα

Κατά τη διάρκεια μιας από τις συνεδρίες, μια γυναίκα είπε: *«Κανείς δεν μας έχει διδάξει πώς να προστατεύσουμε τον εαυτό μας, υπάρχει πάντα κάποιος πάνω μας: ένας πατέρας, ένας αδελφός, μια μητέρα. Η οικογένειά μας «παίρνει» την ελευθερία μας: δεν μπορούμε καν να επιλέξουμε φόρεμα ή σύζυγο»*. Αυτή είναι μια ακόμη δήλωση που εκφράζει την απώλεια εμπρόθετης δράσης που οι γυναίκες διδάσκονται να δέχονται ως κανονικότητα και την εξουσία που μας επιβάλλεται. Οι πατριαρχικές δομές έχουν κάνει τις γυναίκες να πιστέψουν ότι οι ανάγκες τους είναι δευτερεύουσες, ότι δεν πρέπει να έχουν τον έλεγχο του σώματός τους, ότι οι άνδρες είναι πιο σημαντικοί, απομονώνοντάς αυτές από τον εαυτό τους και την μία από την άλλη. Για τις γυναίκες προσφύγισες/μετανάστριες που αντιμετωπίζουν πολυεπίπεδες διακρίσεις, ως γυναίκες και ως προσφύγισες/μετανάστριες, το φορτίο είναι βαρύτερο.

Κατά τη διάρκεια των ομάδων εστιασμένης συζήτησης, της επιμόρφωσης και των follow up συναντήσεων, προσπαθήσαμε να δημιουργήσουμε ένα χώρο για τις γυναίκες, όπου θα μπορούσαν να μοιραστούν τις ανάγκες τους, να εντοπίσουν κοινούς αγώνες στη ζωή τους στην Αθήνα, να αναθεωρήσουν πατριαρχικές πεποιθήσεις, όπως αυτές που αναφέρθηκαν στην προηγούμενη παράγραφο, να μάθουν να υποστηρίζουν άλλες επιζήσασες έμφυλης βίας, να ενημερώνονται για τις διαθέσιμες υπηρεσίες και να αλληλοϋποστηρίζονται ώστε να γίνουν πρόσωπα αναφοράς για την έμφυλη βία στις κοινότητές τους.

Αυτός ο οδηγός περιέγραψε τη μεθοδολογία που ακολούθησε η IRC, τη διαδικασία και τα ευρήματα των συναντήσεων, τον αντίκτυπο που είχε αυτό το πιλοτικό έργο στις γυναίκες, και τελικά προχώρησε με ορισμένες συστάσεις που απορρέουν από την εμπειρία που αποκτήθηκε από κοινού με τις γυναίκες. Οι συστάσεις είναι για τους παρόχους υπηρεσιών, προκειμένου να τις εφαρμόσουν στα προγράμματά τους με γυναίκες από τις προσφυγικές/μεταναστευτικές κοινότητες και σε αντίστοιχα μελλοντικά έργα, που στοχεύουν στη δημιουργία κοινοτικών μορφών προστασίας και παραπομπής, με επίκεντρο τις γυναίκες και τα κορίτσια προσφύγισσες/μετανάστριες.

Οι βασικές συστάσεις συνοψίζονται ως εξής:

- Βεβαιωθείτε ότι οι συμμετέχουσες μπορούν να έρθουν στις εγκαταστάσεις των υπηρεσιών και ότι η συμμετοχής τους δεν αποτελεί οικονομική επιβάρυνση για τις ίδιες.
- Καθιερώστε τακτική επικοινωνία με τις γυναίκες μέσω συμφωνημένων μέσων επικοινωνίας.
- Παρέχετε φροντίδα παιδιών στο χώρο των συναντήσεων ή στο χώρο της υπηρεσίας.
- Έχετε μια ομάδα αποτελούμενη μόνο από γυναίκες.
- Λάβετε υπόψη τις πολιτισμικές πρακτικές και δημιουργήστε μια φιλική ατμόσφαιρα, χωρίς διακρίσεις.
- Δώστε στις γυναίκες πλήρη γνώση σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες και συνδέστε τις επίσημα με παρόχους υπηρεσιών.
- Βεβαιωθείτε ότι οι διερμηνείς / πολιτισμικές μεσολαβήτριες και όλο το προσωπικό λαμβάνουν την κατάλληλη εκπαίδευση, αναφορικά με την ΕΒ και τις Πρώτες βοήθειες ψυχικής υγείας.
- Ορίστε σαφή όρια μεταξύ των γυναικών και των μελών της ομάδας και ενημερώστε τες για τους ρόλους κάθε μέλους, από την αρχή. Οργανώστε εβδομαδιαίες ομαδικές συναντήσεις προσωπικού.
- Χρησιμοποιήστε απλή γλώσσα, δώστε παραδείγματα και οπτικά ερεθίσματα και μην κάνετε υποθέσεις σχετικά με την κατανόηση των συμμετεχουσών - ρωτήστε τες.
- Λάβετε υπόψη το μέγεθος της ομάδας. Ανάλογα με το θέμα της συζήτησης, οι μικρότερες ομάδες μπορεί να είναι πιο κατάλληλες για να μοιραστούν εξίσου τον χρόνο ομιλίας.
- Έχετε επίγνωση των δυναμικών που μπορεί να υπάρχουν μεταξύ μελών μιας κοινότητας κατά τη δημιουργία και τη διεξαγωγή των ομαδικών συναντήσεων.
- Προσδιορίστε τους χώρους κοινωνικοποίησης κάθε κοινότητας (χώρος λατρείας, κοινοτική οργάνωση).

- Παρέχετε στις γυναίκες μαθήματα γλωσσών και επαγγελματικής κατάρτισης (μαθήματα μαγειρικής, νοσηλευτικής, καθαριότητας, ξενοδοχειακά, ραπτικής, χειροτεχνίας και ψηφιακών δεξιοτήτων).
- Παρέχετε χρόνο και χώρο για ψυχαγωγικές δραστηριότητες, όπου οι γυναίκες μπορούν να ξεφύγουν από τα καθημερινά τους προβλήματα.
- Κατά τη διάρκεια απομακρυσμένων συναντήσεων, βεβαιωθείτε ότι οι γυναίκες έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο και μπορούν να συμμετέχουν με ασφάλεια από το σπίτι.

Παραθέτοντας γυναίκες-πρόσωπα αναφοράς της κοινότητας

«Έμαθα από τις ομαδικές συναντήσεις ποια είναι τα δικαιώματά μου και πώς οι γυναίκες πρέπει να αγωνιζόμαστε για τα δικαιώματά μας»

«Ξέρω τι να κάνω, αν πάω σε ένα πάρκο και δω μια γυναίκα θύμα βίας»

«Μάθαμε πολλά από εσάς τώρα μπορούμε να βοηθήσουμε τις άλλες γυναίκες»

8. ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

1. Έγγραφο ToR

Community Focal Points for Women and Girls

We are searching for women who are passionate to learn more about the rights of women and girls in Greece and want to offer support to women in their community by helping others through this **volunteer position**.

Role of a Community FP for Women and Girls

As a community Focal Point for Women and Girls, you will be in direct contact with women and girls from your community to link them to services and network together on community concerns, as well as coordinate directly with service providers who respond to GBV in Athens. You will provide information about available services to women and girls and directly refer them to the appropriate service providers with informed consent.

Prior to being a Community FP:

- Everyone will participate in Focus Group Discussion with 6-8 female peers. FGDs will focus on topics of: violence against women and girls and how we can be allies, obstacles in access to services for women and girls with a focus on GBV services, and identify topics interesting to you which relate to being a Community FP for women and girls and your needs for this role.
- Community FPs will participate in a Training Seminar covering the topics: women and girls' rights in Greece, GBV types and terminology, communication with the survivors, (self) advocacy, intersectional needs of women and girls and combatting our own biases, and other topics identified during FGDs

Description of the Community FP expectations

- Network with GBV Service Providers in urban Athens
- Liaise with women and girls in the community and hear their needs
- Conduct remote safety audits based on observation and to support advocacy needs of women and girls
- Work with IRC on advocacy efforts and identifying ways to improve access for women and girls to services and ways to improve services
- Network with women and girls on best practices to accessing services in a timely manner

IRC is providing

- Monthly Top-Up cards to cover FPs' communication with beneficiaries and service providers
- Follow-up Coaching Sessions, to discuss progress and address possible issues
- Transportation Expenses (bus and metro tickets) to attend all meetings
- Certificate of Participation after program completion

Requirements

- Basic knowledge on the rights of women and girls and importance of supporting women and girls;
- Commitment to the cause of being against sexism and violence against women and girls;
- Empathy;
- Availability and commitment to attend Focus Group Discussions, Training Sessions and Follow Up Coaching Meetings;
- Adhere to principles of non-discrimination, respect, confidentiality, safety, and non-judgment

There will be an Informative Session, following first contact via phone. Candidates will be selected based on the above-mentioned requirements.

2. Ενημερωτική συνάντηση

Information Session for Women and Girls Community Focal Points

Introduction and Project Description: For IRC

- Introduce ourselves and describe the program:
 - It is part of a bigger project focusing on migrant and refugee women and girls, with a focus on connecting GBV survivors to services.
- Elements:
 - FGD, Training, coaching sessions.
- Objectives: to train and introduce community FPs who will themselves undertake the task of empowering women and girls and referring GBV survivors from their community to the services. They will gain skills and experience, give back to their communities. Commitment is required, although this is not a paid job with specific timeslot.

Ask if she has any questions about the ToR before the discussion begins. Proceed to questions

Learn about W&G Community focal Point

Name:

Age:

Area where living:

1. What inspired you to choose to be a focal point for women and girls in your community?
2. Why is it important to focus on violence against women and girls, and have this role?
3. As a focal point for your community, what support do you envision providing to women and girls; for survivors of GBV?
4. With your current situation, will your household be supportive of this role?
5. What support would you need from IRC in this role?

Scheduling

1. Ask about their overall availability and degree of commitment for the following three-four months.

2. Check their availability for the Focus Group Discussion: Are you available on x?

3. Do you have children? (If yes can we provide childcare during the meetings?)

Next Steps

Do you have more questions regarding the program? Is there something you would like to discuss further?

We will contact you via phone, is that ok?: Yes or No

Do you have any concerns about us contacting via phone?

We will inform you about next steps for the FGDs and training on (give specific date)

THANK YOU FOR YOUR TIME and volunteering to support women and girls in your community.

3. Οδηγός Ομάδων Εστιασμένης Συζήτησης

GBV Assessment Tools

FOCUS GROUP DISCUSSION

Note: This tool should be used during small group discussions. The team should ensure participants that all information shared within the discussion will remain confidential; if the secretary takes down notes, s/he will not have any information identifying or associating individuals with responses. Some of these questions are sensitive. You should take all potential ethical concerns into consideration before the discussion, considering the safety of respondents, ensuring that all participants agree that no information shared in the discussion will be divulged outside the group, and obtaining informed consent from participants. The group should be made of like members – community leaders, adult women, youth, adolescent girls, etc. – should not include more than 10 to 12 participants, and should not last more than one to one-and-a-half hours.

In order to increase acceptance and ensure that participants are not the targets of community suspicion, threats, or violence, be sure to consider:

1. If you do not feel it is safe to have this discussion, or that it may cause risk for staff or participants, do not proceed.
2. Before mobilizing participants, meet with community leaders and/or local government to explain the purpose of the assessment visit – to better understand the health and safety concerns affecting women and girls after the crisis – and the presence of the assessment team in the community.
3. Where possible, link with a range of local women's leaders – formal and informal – during participant mobilization. Women leaders may be involved in one focus group, but should not be present in all groups to ensure that women feel free to speak openly.
4. Where relevant, carry out focus group discussions in the displaced, refugee or returnee community, as well as in the host community.
5. Ensure that staffs facilitating focus group discussions do not ask probing questions in an effort to identify the perpetrators of violence (i.e., one specific group).

Focus group discussion facilitator:

Secretary (if applicable):

Geographic region: Urban Athens

Date: _____

Location: _____

Translation necessary for the interview: Yes No

If yes, the translation was from _____ (language) to _____ (language)

Sex of FGD participants: Male Female

Age of FGD participants:

- 10-14 years
- 15-19 years
- 20-24 years
- 25-40 years
- Over 40 years

ESSENTIAL STEPS & INFORMATION BEFORE STARTING THE FOCUS GROUP DISCUSSION

Introduce all facilitators and translators

Present the purpose of the discussion:

- General information about your organization
- Purpose of the focus group discussion is to understand **concerns and needs** for women and girls
- Explain what you will do with this information and make sure that you do not make false promises
- Participation is voluntary
- No one is obligated to respond to any questions if s/he does not wish
- Participants can leave the discussion at any time
- No one is obligated to share personal experiences if s/he does not wish
- If sharing examples or experiences, individual names should not be shared
- Be respectful when others speak
- The facilitator might interrupt discussion, but only to ensure that everyone has an opportunity to speak and no one person dominates the discussion

Agree on confidentiality:

- Keep all discussion confidential
- Do not share details of the discussion later, whether with people who are present or not
- **If someone asks, explain that you were speaking about the health problems of women and girls**

Ask permission to take notes:

- No one's identify will be mentioned
- The purpose of the notes is to ensure that the information collected is precise

QUESTIONS

A. We would like to ask you a few questions about the security of women and girls in the urban Athens:

1. In this community is there a place where women and girls feel unsafe or try to avoid? (Day? Night?) What is it that makes this place unsafe?
2. According to you, what could be done in this community to create a safe environment for women and girls?
3. Without mentioning names or indicating any one, according to you which group(s) of women and girls feels the most insecure or the most exposed to risks of violence in urban setting? Why? Which group(s) of women and girls feels the most secure? Why?
4. How does the family treat a woman or a girl who was the survivor of rape or sexual assault? How do they support her?
5. What do women and girls do to protect themselves from violence? What does the community do to protect them?

B. We would like to ask you questions about a possible incident: *Develop a short, contextually appropriate case study in which a woman is raped and is afraid to tell her family about what happened. Use this to frame the below questions. Be sure that the case study does not use a specific name for the woman, so it is clear that this exercise is hypothetical and is not linked to anyone specific in the community. A few sample case studies are provided below, but must be adapted and selected based on the context.*

Sample case study 1: A woman from Iran took a taxi from Eleonas camp to go to visit a family friend in the city center. Her husband told her that is safer for her to take a taxi rather than going by public transportation.

She gave the address to the taxi driver in a letter. The taxi driver was persistently looking her through his front mirror. She felt bit threaten and afraid but she couldn't do anything for that. The taxi driver after some blocks stopped the car on a narrow road and no one was around. He grabbed her out of the car and the woman started to scream but the taxi driver closed her mouth and started raping her. The woman felt frozen and she couldn't do anything to protect herself. The taxi driver left her in the street and himself drove away and the woman was not able to take the ID car number. She was crying and was feeling helpless and lost and didn't know what to do and how she could reach the camp. After walking alone for some time she found a metro station, she went back in the camp but she did not say anything to her husband. After quite long time the woman went to the midwife in the camp due to vaginal discharge. The midwife diagnosed sexual transmitted infection and started asking the woman about her sexual life. The woman after a while revealed to the midwife what had happened to her. The midwife stopped the consultation and immediately informed the doctor and the doctor informed the social worker of the municipality and the social worker informed the site management.

Sample case study 2: During an ethnic conflict in Athens city center a woman's husband from Syria left from home to defend his community. While he was gone, a strange man rang her bell and he said that he came to visit her husband and that they are friends. When the man entered the house the woman realized that was that man from her community that use to look at her persistently and some time he had also harassed her. The woman never told her husband because she was afraid that she will be isolated in the house and her husband will blame her. She asked him what does he want and she threat him that she will inform her husband and that he will kill him if something happens to her. The man grabbed her in the floor and started raping her by telling her that if she says anything to her husband the same will happen to her adolescent daughter that goes to school every day. The woman lost her period and she realized after two months that she is pregnant from the attacker. She couldn't dare to share with anyone, so she decided to visit a day center and she asked for an abortion. The doctor claimed that is too late while she is more than 3 months pregnant and the abortion could not be performed. The woman started crying and she revealed that the pregnancy is due to rape. The doctor insisted that she will have to carry on with the pregnancy and that is too late for termination of pregnancy.

Sample case study 3: An Afghan woman, a mother of five underage children approaches a social worker in the municipality of Athens. She claims to the social worker that her husband is constantly forcing her to have sex with him before giving her money to her children. She begins to cry, saying that she is also not allowed by her husband to work and forbids her from using any method of contraception without his permission. The woman feels desperate and her main concern is that she does not want to become pregnant again, she does not know what to do. The social worker says that she can't do anything for her and husband and that this is a family matter that she has to solve. However she says that if something bad happens to her she will be there to support.

6. If a woman reported that she experienced violence similar to the woman in the story and that she asked for help and she did not receive it, how many of you would believe her story?
7. Why do women and girls hesitate to share experiences like this with other people?
8. Where could this woman go to receive appropriate assistance? What kind of assistance and support could she receive in urban setting?

C. We would like to ask you some questions about the services and assistance available:

9. What do women usually do after they have experienced such violence? Do they seek help?
10. When a woman or girl is the survivor of violence, where does she feel safe and comfortable going to receive medical treatment?
11. Are there other services or support (counseling, women's groups, legal aid, etc.) available for women and girls that are survivors of violence?
12. Do you feel there are problems/ obstacles when a woman from your community needs to access these services? What are these obstacles?
13. Are the services culturally sensitive? (i.e. do they take into account the specific cultural background of the beneficiaries)?
14. Are the services adequate? Are they satisfied? What would you suggest as an improvement to the existing services?

D. COVID-19

15. Has there been an increase in security concerns affecting girls and women since COVID-19 started?

IF YES

16. What types of violence have women and adolescent girls reported since COVID-19, if different from above?
17. Have any community mechanisms been put in place by women or adolescent girls in the community to stay connected since COVID-19? If yes, explain.

F. Focal Points for Women and Girls

18. What type of positive community or environmental changes would you like to see so that women and girls feel empowered?

19. What is your vision for this role in supporting women and girls?

20. What learning sessions would be helpful to you? To women and girls? To the community in general?

CONCLUDE THE DISCUSSION

- Thank participants for their time and their contributions.
- Remind participants that the purpose of this discussion was to better understand the needs and concerns of women and girls since the crisis.
- Explain the next steps. Again, repeat what you will do with this information and what purpose it will eventually serve. Also inform participants if you will be back.
- Remind participants of their agreement to confidentiality.
- Remind participants not to share information or the names of other participants with others in the community.
- Ask participants if they have questions.
- If anyone wishes to speak in private, respond that the facilitator and secretary will be available after the meeting.